NUMMER 21 — DONDERDAG 27 MEI 1926 — 26STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

Ontwikkeling van de Volkslectuur in Nederl.-Indië (1910—1925).

Instelling van een Commissie voor de Volkslectuur.

Met de snelle uitbreiding van het elementair volksonderwijs in Indië, desascholen en Gouvernementsscholen der tweede klasse, waarmede in het jaar 1906 een aanvang werd gemaakt, werd al spoedig begrepen dat dit onderwijs op zich zelf niet voldoende was, hoogstens het middel tot meerdere ontwikkeling kon zijn.

Als een noodzakelijke aanvulling van het onderwijs moest er lectuur zijn, opdat het op school geleerde niet verloren zou gaan, de opgedane kennis door lezen zou worden vermeerderd, de blik verruimd, schadelijk bijgeloof en bestaande dwaalbegrippen zouden worden bestreden; eenvoudige, doch aantrekkelijke en *goede* lectuur om te strekken tot meerdere ontwikkeling in het algemeen en tot opvoeding, waardoor heel het maatschappelijk leven der Inl. bevolking op hooger niveau zou kunnen worden gebracht.

En goede lectuur bestond er nog niet.

Behalve leesboeken bij het schoolonderricht in gebruik, was het getal der in druk verschenen werken in Inlandsche talen zeer gering, bevatten deze voor het meerendeel verhalen van mythologischen aard, overleveringen en oude legenden, waren er theologische geschriften en werkjes met het meest verfoeide bijgeloof, geen boeken welke de ontwikkeling onderhouden en voortzetten konden, geen lectuur van eenige opvoedende waarde.

Op de Overheid rustte derhalve de taak voor betere leesstof te zorgen.

In 1908 werd een Commissie ingesteld, bestaande uit zes leden met den Adviseur voor Inlandsche Zaken (Dr. G. A. J. Hazeu) tot voorzitter, ten einde den Directeur van Onderwijs voor te lichten bij de keuze van werkjes geschikt om te dienen tot lectuur ten behoeve van de Inlandsche bevolking.

Plannen der Commissie.

In de eerste plaats richtte de Commissie haar aandacht op ontspanningslectuur, welke vooral de leeslust moest aanwakkeren en gaande houden en in den aanvang trachtte zij haar doel te bereiken door allerlei eigendommelijke volksverhalen en legenden te verzamelen, met vermijding van dezulke, die het bestaande bijgeloof in de hand konden werken en van obscene verhalen en episodes, terwijl daarbij als grondeel werd aangenomen, dat ten

AAN DE LEDEN. Mogen wij op Uwe medewerking rekenen om het ledental onzer vereeniging te doen toenemen? Als ieder lid slechts één persoon introduceert, zal onze wekelijksche Mutatiestaat een sprekende rubriek vormen, die getuigenis aflegt van daadwerkelijk streven naar verhooging van den bloei van „Oost en West".

opzichte van godsdienstige opvattingen, rasaangelegenheden en politiek een zoo neutraal mogelijk standpunt moest worden ingenomen en als doel voorop stond oorspronkelijke werken van Inlandsche schrijvers te publiceeren.

Werkzaamheden der Commissie.

In de eerste paar jaren van haar bestaan heeft deze Commissie, door de omstandigheid dat de leden door eigen ambtelijk werk daartoe minder in de gelegenheid waren, zich weinig kunnen ontplooien.

Toen echter in 1910 Dr. D. A. Rinkes, tijdelijk leeraar voor de Javaansche taal tot Secretaris der Commissie werd aangewezen en als zoodanig bleef fungeeren toen hij het volgende jaar tot taalambtenaar bij den Adviseur voor Inlandsche zaken werd benoemd en een jaar later als Adviseur mede als voorzitter der Commissie optrad, kon meer intensief en daadwerkelijk aan de volkslectuur gearbeid worden.

Door circulaires aan hoofden en aan het publiek, door het uitloven van belooningen maar ook vooral door mondelinge besprekingen met personen van wie men als schrijvers iets verwachten mocht, werd het resultaat bereikt, dat haar al spoedig talrijke handschriften werden toegezonden. Die handschriften werden onderzocht en bij geschiktbevinding ter uitgave aanbevolen, bij afkeuring den auteur aanwijzingen gegeven hoe hij bij een volgende poging wellicht beter zou kunnen slagen. Tevens werd naar lectuur voor meer ontwikkelden gezocht, ten einde de lezers, zij het nog op zeer eenvoudige wijze, in kennis te brengen met het Europeesch weten op allerlei gebied. Voor bedoelde werkzaamheden werd het aan den Secretaris der Commissie toegevoegd personeel, dat aanvankelijk slechts uit één schrijver bestond, geleidelijk uitgebreid met twee hoofdredacteuren (voor het Javaansch en Soendaneesch) twee gewone redacteuren (voor Maleisch en Madoereesch), een paar correctoren en schrijvers.

Aangezien den Directeur van Onderwijs de bevoegdheid was verleend om de werken, welke door de Commissie voor uitgave als volkslectuur werden aanbevolen, voor rekening van den Lande te doen drukken, verkreeg men na betrekkelijk korten tijd, ondanks de nog omslachtige wijze, de beschikking over een aantal goede boeken. Hiernaast reeds het vraagstuk hoe deze werken op de meest doeltreffende wijze onder de verschillende bevolkingsgroepen te verspreiden.

De aanvankelijk gevolgde methode van gratis uitreiking door tusschenkomst van de hoofden, was om meer dan één reden verwerpelijk gebleken. Meer heil verwachtte de Commissie van eene beschikbaarstelling van boeken tegen eene — zij het ook geringe — betaling, omdat de ervaring geleerd had, dat men grootere waardeering had voor datgene waarvoor men zich eenige opoffering getroost had. Bovendien zou de commissie in de mate van aftrek een zekere contrôle op haar eigen keuze vinden.

Oprichting van volksbibliotheken.

Deze nieuw-ingeslagen weg leidde in de eerste plaats tot de oprichting van z.g. *volksbibliotheken*, voorloopig alleen voor het Javaansche en Soendaneesche taalgebied, daar het aantal beschikbare werken voor andere taalgebieden nog niet toereikend was. Iedere bibliotheek werd voorshands ingedeeld in drie seriën en wel *A* kinderlectuur, *B* ontspannings- en ontwikkelingslectuur voor volwassenen, beide in de landstaal, en *C* hetzelfde doch voor meer ontwikkelden, in het Maleisch, waarbij serie B het hoofdbestanddeel van iedere bibliotheek vormde.

Ten einde zoowel een behoorlijk aantal dezer bibliotheken te kunnen plaatsen, alsook ze er geschikt onder dak te brengen en onder goed heer te stellen, besloot de Regeering aan ie Inlandsche school der 2de klasse een derge volksbibliotheek te verbinden en het Hoofd school ambtshalve tot beheerder der bibliot aan te wijzen. Ofschoon uit deze uiterlijke om digheden meermalen ten onrechte de gevolg king is gemaakt, dat de boeken voor de schoo deren bestemd zouden zijn, moeten deze boeke toch wel degelijk als volksbibliotheken worden gemerkt.

Reeds in het jaar 1912 kon worden overge tot de oprichting van ± 170 Soendaneesche e 1913 tot ± 500 Javaansche bibliotheken, waa de inhoud voor het grootste gedeelte bestond bijdragen van Inlandsche zijde, terwijl de doo Commissie zelf samengestelde werken uit den der zaak nog slechts weinig in aantal waren inventaris bestond, behalve uit de boeken zelve een kast, een reglement voor het publiek, een structie voor den beheerder, registers, bons vo uitleening, enz. Het leesgeld bedroeg aanvan 1 cent per maand voor kleinere en 2½ cent grootere deelen, later werd dit gesteld op 1 per week, 2 cent per twee weken enz., met ui dering echter van Serie A, waarvan geen lee werd geheven.

Verkoop van boeken.

Behalve voor de uitrusting van volksbiblioth stond de Commissie ook van den beginne af de taak om hare uitgaven te verkoopen en ond bevolking te verspreiden. Met den verkoop was vankelijk belast het Depot van leermiddelen. eenige noemenswaardige reclame werd nie maakt omdat van individueele bestellingen bi centraal depôt voor geheel Indië weinig ver werd. Bovendien wees de ervaring reeds ui Chineesche handelaren van de gelegenheid maakten om de uitgaven der Commissie in te en tegen het twee- of driedubbele van den van de hand te doen.

Wel stond toen de mogelijkheid open om op schillende plaatsen debitanten aan te stellen dezen toe te staan om bij het debiet als comm loon een bepaald percentage boven den vastg den prijs in rekening te brengen, doch deze ling bleek met zooveel administratieve bele ringen gepaard te gaan, dat het welhaast bu gesloten mocht worden geacht, dat personen voor het luttele gewin daarmede zouden wille lasten. Aangezien het om redenen van compta aard onmogelijk bleek deze administratie op voudigen leest te schoeien, werd besloten slechts één debitant aan te wijzen, en wel ie van het personeel der Commissie (een stro derhalve) door wien alle administratieve bem nissen zouden worden verricht. Hierdoor werd heid verkregen om overal verkoopagenten a stellen, voor risico van de Commissie en ook a aan haar verantwoordelijk en kon de commer contrôle eenvoudig worden ingericht. Op het van 1916 waren reeds een 10-tal agenten voo verkoop werkzaam.

Door het plaatsen van advertenties, het to den van recensie en present-exemplaren a dagbladen en aan personenn op wier medewe men rekenen kon, alsmede door verspreidin prospectussen, werd aan de verschijning v voor volkslectuur geschikte werken hoe lange meer bekendheid gegeven.

Aantal en aard van de door de Commis verspreide werken.

Van het aantal en van den aard der door deling van de commissie voor de Volkslectu 1917 verspreide werken, geven de volgende een overzicht:

TAAL.	Door de Commissie voor de Volkslectuur uitgegeven werken						Totaal.	Door de Commissie voor de Volkslectuur aangekochte werken						Totaal.
	1911	1912	1913	1914	1915	1916		1911	1912	1913	1914	1915	1916	
Javaansch	19	25	27	8	4	12	95	2	2	12	1	2	3	22
Soendaneesch. . . .	14	11	7	14	7	1	54	1	3	5	3	1	1	14
Maleisch.	3	5	6	4	4	5	27	—	—	4	1	1	—	6
Madoereesch	1	—	8	—	4	4	17	—	—	—	1	—	—	1
Totaal . . .	37	41	48	26	19	23	193	3	5	21	6	4	4	43

Verdeeld over verschillende rubrieken waren in de volksbibliotheken aanwezig:

Aard van het werk.	A. Kinder-lectuur.		B. Lectuur voor volwassenen.		C. Ontwikkelings- en Ontspannings-lectuur voor meer gevorderden.
	1916		1916		1916
	Jav.	Soend.	Jav.	Soend.	Maleisch.
Verhalen	25	20	23	20	18
Zedekundige werken	5	3	12	6	3
Taalkennis . . .	—	—	4	1	—
Aardrijkskunde.	—	—	7	2	2
Landbouw, Veeteelt, Visscherij	—	—	14	17	7
Gezondheidsleer.	2	—	—	3	5
Diversen.	4	2	15	—	5
Totaal . . .	36	25	75	49	40

Het aantal gedurende die jaren ontvangen handschriften bedroeg:

TAAL.	Aantal ontvangen handschriften.						Totaal.
	1911	1912	1913	1914	1915	1916	
Javaansch	144	104	120	69	68	93	598
Soendaneesch.	20	41	56	48	19	20	204
Maleisch.	18	19	22	9	14	14	96
Madoereesch	3	14	8	7	6	9	47
Bataksch	—	—	--	—	—	8	8
Totaal	185	178	206	133	107	144	953

Aantal opgerichte bibliotheken tot 1917.

Het aantal Volksbibliotheken, opgericht in het Javaansche en Soendaneesche taalgebied, bedroeg in 1917 onderscheidenlijk 521 en 188.

Belemmeringen voor een goede ontwikkeling der volkslectuur.

Voornamelijk om tweeërlei redenen werd in het tijdvak van 1913 tot 1917 geen meerdere uitbreiding aan dit insiituut gegeven. Ten eerste was de wijze waarop moest worden gewerkt veel te omslachtig: Onderzoek en afwerking van de handschriften door de Commissie; examinatie door het Departement; taxatie door de Landsdrukkerij; machtiging tot uitgave en zoeken van een drukker weer door het Departement; de correctie door de Commissie; het afgedrukte werk naar het depôt voor leermiddelen, van waar een voorstel tot publieke verkrijgbaarstelling aan het Departement moest worden gedaan. Ziedaar een ambtelijke omslag, die ten gevolge had, dat op zijn gunstigst vele maanden na de feitelijke samenstelling eindelijk het boekje voor distributie beschikbaar kon worden gesteld. Ook was er gebrek aan personeel. Van de leden der Commissie, die allen drukke ambtsbezigheden hadden, kon niet meer gevorderd worden dan dat zij kennis namen van de door het personeel reeds onderzochte en behandelde handschriften en daarover advies uitbrachten, voorts op vergaderingen hun oordeel uitspraken over verschillende te berde gebrachte zaken, de Volkslectuur betreffende.

Wel werd in 1916 bepaald, dat tijdelijk aan bevoegde personen, zoowel leden als niet-leden der Commissie, tegen een vastgesteld honorarium kon worden opgedragen om bijdragen, vertalingen en andere proeven na te zien en te behandelen en werd ook in dat jaar een ambtenaar, goed op de hoogte van Inlandsche talen, ter beschikking gesteld, doch daartegenover stond dat de werkzaamheden zeer belangrijk vermeerderden.

Vermeerdering der werkzaamheden.

Eischte de behandeling der ingekomen bijdragen van Inlandsche inzenders reeds zeer veel arbeid en tijd, al spoedig bleek, dat met de werken van inheemsche auteurs niet kon worden volstaan, aangezien daarin slechts zelden de meer moderne begrippen en opvattingen, waaraan de Inlandsche maatschappij — zal zij zich verder kunnen ontwikkelen — zoo zeer behoefte heeft, tot haar recht kwamen. Gewenscht was het over te gaan tot het overbrengen in de Inlandsche talen van Westersche ontspannings- en ontwikkelingslectuur, teneinde te verdringen de door particuliere uitgevers verspreide sensatieromans ed., welke dikwijls een verderfelijken invloed oefenen op het gedachtenleven van de lezers.

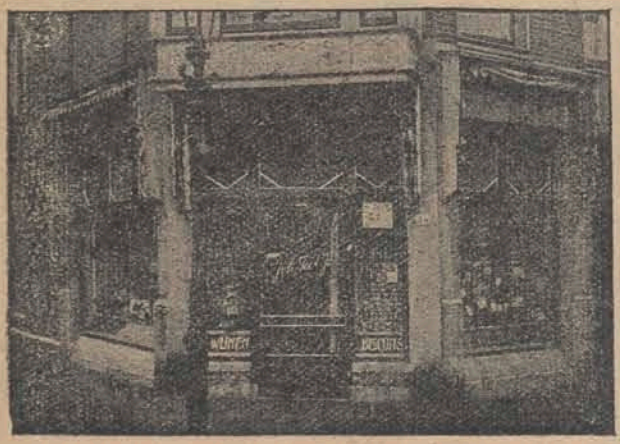
Ook waren door de oprichting en het beheer van een 700-tal bibliotheken, hoe eenvoudig deze ook waren ingericht, de administratieve werkzaamheden zeer belangrijk vermeerderd. Jaarlijks moesten in den loop van December aan alle bibliotheken worden verzonden en in den loop van het jaar worden aangevuld het vereischte aantal blanco-gedrukten (registers van uitleening, bons, model-verslagen) voor elke bibliotheek afzonderlijk naar de behoeften afgemeten. In de eerste maanden van het volgende jaar kwamen de door iederen beheerder aangehouden en op 31 December afgesloten registers van uitleeningen en de verantwoording der leesgelden binnen. De vergissingen en fouten, die vooral in de eerste jaren talrijk waren wegens het wisselende personeel op de scholen, moesten aan de betrokkenen worden medegedeeld en toegelicht.

De registers en binnengekomen verslagen der Inlandsche schoolhoofden moesten nagezien en verwerkt worden en een verzamelstaat gemaakt worden van het aantal uitleeningen van ieder boek om tot een oordeel te komen van de gewildheid der boeken.

Bovendien werd in 1916 ook overgegaan tot de oprichting van *Nederlandsche Volksbibliotheken* ten einde aan hen die onderwijs in het Nederlandsch genieten of aan belangstellenden, vooral in de binnenlanden, gelegenheid te verschaffen zich die kennis door lezing van geschikte werken meer eigen te maken. Om dezelfde redenen als gemeld ten aanzien der Inlandsche bibliotheken, werden de Nederlandsche bibliotheken aan de Hollandsch-Indische scholen in beheer gegeven.

Bleek de Commissie reeds niet in staat met de afwerking van den toevloed der inzendingen van bijdragen gelijken tred te houden en ontstond daarin van den aanvang reeds achterstand, aan een volledige verwerking der bibliotheek-gegevens tot nuttige statistieken, kon nog in het geheel niet gedacht worden.

In Januari 1917 werd door den Directeur van Binnenlandsch Bestuur bovendien voorgesteld te zijnen kantore handleidingen voor de Inlandsche bestuursambtenaren samen te stellen, betreffende aangelegenheden, waarmede zij vaak bemoeienis hebben, welke handleidingen periodiek zouden zijn bij te werken en aan te vullen. Voor de vertaling dier handleidingen werd de hulp van de Commissie voor de Volkslectuur verzocht. (*Wordt vervolgd*).

Van Week tot Week.

Dinsdag 18 tot Maandag 24 Mei.

Studiereis van leeraren naar Ned.-Indië. Het Bestuur van de Vereeniging „Jan Pietersz. Coen" te Amsterdam deelt mede, dat de groep leeraren, die dit jaar zullen worden uitgezonden om een studiereis door Ned.-Indië te maken, uit de navolgende heeren zal bestaan: Dr. L. W. Beekman, leeraar aan de R. H. B. S. te Groningen; L. Cohen, leeraar aan het Kennemer Lyceum te Aerdenhout; W. E. Noordman, leeraar aan de H. B. S. en het Gymnasium te Nijmegen; Dr. H. J. Slijper, directeur van de H. B. S. te Utrecht; Dr. H. N. ter Veen, leeraar aan een H. B. S. te Amsterdam. De reis zal ongeveer 4½ maand duren en zal waarschijnlijk aanvangen met het begin der zomervacantie.

De onderzeeboot K XIII. Onder bevel van den luitenant ter zee 1e kl. L. G. L. van der Kun, vertrekt Hr. Ms. onderzeeboot K XIII den 27en dezer via het Panamakanaal naar Ned.-Indië.

Voordrachten over Nederlandsch-Indische politiek. In een door de Democratische Partij te 's-Gravenhage belegde vergadering heeft de heer A. de Bruin, oud-Secretaris van den gewestelijken raad der Preanger Regentschappen, gesproken over Ned.-Indische politiek. — Den 19en sprak de heer J. E. Stokvis, lid van den Volksraad, in een vergadering van het Comité Nieuw Indië te 's-Gravenhage, over het onderwerp: De staatkundige toestand van Indië.

Voordracht over volkswelvaart en belastingdruk. Den 19en dezer heeft de heer J. W. Meyer Ranneft, assistent-resident met verlof, te Leiden eene voordracht gehouden over: Volkswelvaart en belastingdruk op Java.

De Gouv.-Gen. veroordeelt het ophitsen tegen de Inlanders. Batavia, 20 Mei (Aneta). De vermaning van den landvoogd van 15 dezer tot de Europeesche pers wordt gunstig gecommenteerd door het meerendeel der bladen. Mr. Fock wilde getuigen van het afwijkende standpunt der Regeering tegenover de Europeesche organen, die dagelijks de Europeanen ophitsen tegen de Inlanders. De landvoogdelijke waarschuwing is gericht tegen de journalisten, die het stichten van een blank eenheidsfront, Ku Klux Klan-vereenigingen, enz., propageeren, tengevolge waarvan eenige weken geleden te Soerabaja een absoluut noodeloos comité voor een burgerwacht werd ingesteld. (Nwe Rott. Ct.)

De overvallen op Atjeh. Het *Vaderl.* van 19 dezer (Avondbl.) bevat den tekst van een uitvoerig Aneta-telegr. met bijzonderheden over den overval van de patrouille-Paris. — Hetzelfde blad maakt nog melding van een Aneta-telegr., dd. Koeta Radja 19 Mei: In den nacht van 17 op 18 dezer kreeg de patrouille onder den 1en luitenant der infanterie H. J. M. Klyar in kampong Lembang in het landschap Kloeët, aanraking met de bende van Tjoet Ali. Gesneuveld is één, zwaargewond zijn twee maréchaussées, lichtgewond werden sergeant Kars, een Menadoneesch sergeant en drie maréchaussées, terwijl onbeduidend gewond werd luitenant Klaar. Neergelegd werden zes kwaadwilligen, terwijl blanke wapens buit gemaakt werden.

De Indische begrooting voor 1927. Batavia, 17 Mei. (Aneta). — De begrooting voor 1927 geeft in vergelijking met die voor 1926 aan uitgaven in Nederland aan: *f* 7.758.559 meer, de middelen idem *f* 1.027.800 minder, de uitgaven in Indië *f* 27.754.214 meer en de middelen in Indië *f* 34.588.986 meer. *(Nwe R. Ct.).*

Univers. examen. Leiden. Doctor. examen Indisch recht de heer A. M. van Lière.

J. G. van Kooten †. In den ouderdom van 70 jaar is te 's-Gravenhage overleden de heer J. G. van Kooten, oud-majoor der artillerie van het O.-I. leger.

J. N. Eikema †. Te 's-Gravenhage is op den leeftijd van 50 jaar overleden de heer J. N. Eikema, gep. havenmeester bij de gouvernementsmarine in Indië.

J. Chr. H. Hencke †. De oud-havenmeester in Indië, de heer J. Chr. H. Hencke is, in den ouderdom van 74 jaar, te 's-Gravenhage overleden.

Mej. R. de Joode †. Blijkens bij de familie hier te lande ontvangen telegrafisch bericht, is te Weltevreden in den ouderdom van 49 jaar overleden mej. R. de Joode, inspectrice van den Gemeentelijken Geneeskundigen dienst aldaar.

Hevige storm in het Garoetsche. Bandoeng, 19 M[ei] (Aneta). Een storm in het Garoetsche, die d[rie] dagen aanhield, vernielde tienduizenden pond thee. Op de kina-onderneming Daratjat werden z[es]honderd huizen vernield en duizenden boomen, [...] veld, die vóórtijdig van den bast ontdaan m[oeten] worden. *(N. R. Ct.)*

Personalia. [1]) Benoemd tot resident van Jogjakarta [de] heer J. E. Jasper, thans resident van Pekalonga[n], die als zoodanig wordt opgevolgd door den he[er] J. G. van Heyst, resident van Midden-Priangan.

Benoemd tot resident van Soerabaja de h[eer] W. Ch. Hardeman, laatstelijk ass.-res. in de afd[ee]ling Bandoeng, van buitenlandsch verlof terugg[e]keerd.

Benoemd tot vice-president van het Hoog[ge]rechtshof in Ned.-Indië, mr. A. H. Walkate, vo[or]dien raadsheer.

Benoemd tot ass.-resident van Banjoewangi, [de] heer W. D. B. H. Mulder; tot ass.-resident ter [be]schikking van den resident van Palembang, [de] heer C. L. Dankmeijer.

Benoemd tot directeur van het Kon. Magnetis[ch] en Meteorol. Observatorium te Batavia, dr. J. Bo[er]ma, thans onder-directeur.

Ontslagen met dankbetuiging voor bewezen di[en]sten, met ingang van 11 Juni, de hoofdinspect[eur], hoofd van den dienst Boschwezen, de heer J. Duyfjes.

De pest in Midden-Java. In de week van 29 Maart [tot] 3 April zijn op Java in totaal 127 gevallen van p[est] gerapporteerd, waarvan in de afdeeling Wonoso[bo] 2, Temanggoeng 10, Magelang 3, Jogjakarta 1[...], Klaten 13, Pekalongan 25, Tegal 5, Poerbolin[ggo] 54, Banjoemas 11.

Middelbare Koloniale Landbouwschool te Deventer. [De] wnd. directeur-generaal van den Landbouw bre[ngt] ter kennis van belanghebbenden, dat de aanm[el]ding voor den cursus 1926-1927 van de Middelb[are] Koloniale Landbouwschool te Deventer moet [ge]schieden bij den wnd. directeur der school v[óór] 1 Juli en dat de toelatingsexamens aldaar zu[llen] worden afgenomen op 16 Juli, des morgens 8 uur, en volgende dagen.

Het is noodig zich vóór Juli op te geven, al is men dan nog niet in het bezit van een di[plo]ma, dat recht geeft op toelating zonder ex[amen] tot de 1e of de 2e klasse.

Bij de aanmelding op te geven naam en voo[rna]men (voluit) jaar, dag en plaats van geboorte, het in het loopende schooljaar genoten onderw[ijs].

Nadere inlichtingen verstrekt de wnd. direc[teur] der school. (St.-Ct.)

Candidaat-landmeter. Voor enkele jongelieden bes[taat] gelegenheid om vanwege het Ministerie van [Ko]loniën in opleiding te worden genomen als c[an]didaat-landmeter voor het kadaster in Ned[er]landsch-Indië. Nadere inlichtingen bevat de Sta[ats]courant van 14/15 Mei 1926.

Ned.-Indonesisch Verbond. Het onlangs opgeric[hte] Nederl.-Indonesisch Verbond van Jongeren Org[ani]saties heeft een afd. Amsterdam gesticht on[der] voorzitterschap van den heer L. D. Petit en [een] afd. Leiden onder voorzitterschap van den h[eer] Raden Mas Soeripto.

Militair-Apotheker. De Minister van Koloniën bre[ngt] ter kennis van belanghebbenden, dat in 1926 v[oor] twee jongelieden, die dit jaar de studie in [de] artsenijbereidkunde aan de Nederlandsche univ[er]siteiten aanvangen, de gelegenheid bestaat om [te] worden opgeleid tot militair-apotheker bij [het] leger in Nederlandsch-Indië.

Nadere inlichtingen bevat de Ned. Staatsco[urant] van 11 Mei 1926.

1) Ontleend aan Aneta-telegrammen van verschillende dagbladen.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisv[lijt]

De Boeatan-avonden in de Gothische Zaal.

Op Donderdagavond 20 dezer hield, op uitnoodig[ing] van den Raad van Beheer van „Boeatan", *Professo[r] A. Loebèr* uit Elberfeld een voordracht over *B[atik]kunst* in de Gothische zaal te 's-Gravenhage, w[elke] thans in een waar batikpaleis is herschapen. Spr[eker] wees op het verschil tusschen deze tentoonstelling [en] die, welke in deze zelfde ruimte, in 1901, werd ge[hou]den, waaraan hij destijds zelf medegewerkt heeft.

…van toen *Dr. G. P. Rouffaer* de uitvoerige catalo… heeft samengesteld. Op die expositie waren veel …r doeken, zij waren echter meer ethnografisch …nisch gerangschikt, languit naast elkander opge…gen tegen het houten beschot, terwijl nu met een …der aantal batiks, op artistieke wijze, een mooi ge… is verkregen, waarbij iedere doek beter tot zijn …t komt en daardoor meer indruk maakt op den …schouwer. „Boeatan's" doel: het doen kennen en …ebben dezer fijne Javaansche kunst, die nergens …e wereld haar weerga vindt, zal er door worden …ikt.

…mmer genoeg, was het aantal toehoorders van … Loebèr's rede niet zoo groot als te wenschen ware. …l een bewijs, dat nog met alle macht en kracht ge…t moet blijven worden om de zoo noodige diepere …ngstelling bij 't publiek op te wekken", zooals de …idente van „Boeatan" bij haar openingswoord in…de.

Spreker merkte echter scherp op: dat de afwezi…ditmaal geen ongelijk hadden, daar zij terecht had…ingezien, dat zij, die geen groote liefde voor de …kunst voelen, beter doen met weg te blijven; over … een bizondere, intieme kunst kan ook niet goed …volle zalen gesproken worden!

…ar misschien zouden de nog onverschilligen en …en toch door sprekers warm bewonderende woor…bekeerd zijn? Hoewel hij nimmer in Indië geweest …mag hij toch zeker als een der meest deskundigen …dit gebied gelden, want niet alleen heeft hij er een …gaande studie van gemaakt, maar hij beheerscht …de techniek volkomen en heeft die jarenlang on…wezen aan de Kunstnijverheidschool te Elberfeld.

…et zou ons te ver voeren hier den zeer belangwek…den, leerrijken inhoud van zijn zeer onderhoudende … weer te geven. Zij, die er voor voelen, zullen alles …uitvoeriger kunnen weervinden in het onlangs door …geschreven, fraai geïllustreerde werk over *Batik*, …door *Gerhard Stalling* te Oldenburg wordt uit…geven.

…ermelden wij alleen nog, dat Prof. Loebèr proef…ervindelijk een lans brak voor de aanwending der …erieure synthetische kleurstoffen bij het batiken …dat hij ten slotte ook overheidsbescherming voor de …aansche batikkunst inriep, niet alleen door het op…en van proefstations en musea met keurcollecties, …vooral ook van kunstnijverheidsscholen in de …tra.

* * *

…er *den Javaanschen Dansavond* laten wij den heer …ri) *B*(orel) in „Het Vaderland" van Zaterdag 22 …aan het woord:

„Een zeer talrijk publiek was opgekomen om inge…t te worden in de Javaansche danskunst. De heer …rbatjaraka was zoo vriendelijk allereerst een ele…aire beschrijving, door dansbeweging geïllustreerd, …even van de „schoonheidsregeling" (van het woord …hetiek zeide hij niet te houden) die aan deze dan…ten grondslag ligt, die oorspronkelijke gewijde tem…dansen zijn geweest, vóór de komst van den Islam. …wel nu geen tempeldansen meer, hebben zij toch …streng gestyleerde behouden van een ceremonie. …Bali alleen, waar nog Hindoeïsme, zij het niet …t zuiver meer, bestaat, is ook de tempeldans nog …ls religieus). Raden Poerbatjaraka liet het publiek …, hoe de vereischte voethouding is, hoe het geheele …aam, recht gehouden, daarop steunt en met den … medebeweegt, zóó dat geen inspanning, maar ge…achter elke beweging behoort te zijn, en hoe ook … de oogen aan den dans mede behooren te doen, …hoe de slippen van het gewaad zelfs hulpmiddelen …om het rhythme te regelen. Zeer duidelijk liet … Javaansche danser de grondslagen uitkomen, …rop de Javaansche dans (eigenlijk evenals een …leerde architectuur, H. B.) gebouwd is.

…ij deed nog méér dan dit. Met nauw verholen ironie … deze Javaan, voor wien de schoonheid een cul…s, uitkomen — o.a. door kostelijke nabootsing, …van 't potsierlijke alleen aan 't origineel ligt — hoe …lul en wanstaltig onze moderne Europeesche dan…insen eigenlijk zijn, ook die van Engelsche dan…girls met omhoogslaande en draaiende beenen, en … en belachelijk de plastiek is der mannequins …onze étalages. Wat moet zoo'n in schoonheid van …eeuwenoude cultuur opgegroeide Javaan ons in al onze …amusementen" en ons stijllooze modegedoe „kassar" …f) vinden om het zóó raak aan de kaak te stellen! …Met een — weliswaar zéér gereduceerde en dus pri…ieve — „gamelan", waarin, behalve Javanen ook …ele Europeanen mede speelden, voerde toen de heer …(raar klinkt hier dit „de heer" nietwaar?) Poer…batjeraka een Javaanschen dans uit. Ik heb al zóóveel malen in dit blad mijn geestdriftige bewondering uitgesproken over den Javaanschen dans, dat ik slechts zou kunnen herhalen. Ziet u, dit is nu ook „traditie", maar heilige, niet van kijken naar mooie, althans sensueel aandoende vrouwenbeenen, maar traditie van een kunst die — als alle kunst in het Oosten — uit emotie („bhakti") geboren is, en niet van religieuse innerlijkheid is te scheiden. Geen enkel zinnelijk element is hier in, en àls er hartstochtelijkheid in voorkomt, is deze altijd gesublimeerd, want er is niet het minste gebaar, dat niet streng gestyleerd is. Hier is dansen geen log en potsierlijk springen, maar zweven, maar bewegingsmuziek van lichaam, gestuwd door ziel. Het is of het lichaam in dezen dans geen zwaarte aan materie meer heeft, maar of het enkel geest is, door mystiek ademen voortbewogen. Inderdaad, hier is wat Poerbatjaraka zoo terecht noemde „schoonheidsregeling" (en wat is dit eigenlijk anders dan stijl?).

Na den danser kwam ook een danseres (ik durf het woord hier haast niet te gebruiken, zóó is het in Europa ontaard), en het wonder hiervan is, dat deze danseres een Hollandsche is (met een Oostersche ziel klaarblijkelijk), die in de hof-dansschool, de officieele, van den sultan van Djokjakarta, dezelfde opleiding heeft gehad als keizerlijk Javaansche princessen, en nu ook werkelijk als zij danst... Siti Soendari is, een Javaansche. Ik noem dit niet veel minder dan een wonder, want dit toch Hollandsche lichaam is door de „schoonheidsregeling" van 't Oosten zoo lang het danst een Javaansch geworden, levend in den strengen stijl van den zuiver Javaanschen dans, en er geheel in geconcentreerd. Hoe is het mogelijk! Had men mij gezegd, dat het een, Javaansche was, ik zou het geloofd hebben. Alleen een Oostersche ziel kan dit lichaam zóó gestyleerd hebben gehouden, met al de statige bewegingen en ijle zwevingen en materielooze golvingen en wuivende waaiingen. Heb ik zóó niet slanke bamboetakken zien buigen en wenden onder winde-adem, heb ik zóó niet superbe, groote Oostersche vogels zien aan-paradeeren, zijn deze zelfde trillingen niet in ruischende vogelwieken? En zelfs dat aller-devootste en aller-ijlste handengebaar, dat van de „sembah", aan het begin en het einde van den dans; dat is als het devoot openplooien van een lotus, heeft deze Siti Soendari van uit deemoedig devote innerlijkheid superbe geopenbaard. Mijn hulde, o Siti Soendari, een theosoof zou heusch vragen: zijt gij in een vorige incarnatie een Javaansche princes geweest?

En dan die dans, die (wij zouden hier zeggen: pantomimische dans) van den Koning, wiens Geliefde hem verlaat, hoe prachtig hebben Siti Soendari en Poerbatjaraka dezen samen voor ons doen leven, hoe wonderschoon was al dat opkomen! (Let eens op, hoe b.v. een danseres zoowel opkomt als weder heengaat, in diepe concentratie, zonder één gebaar of blik naar het publiek, „ce fut comme une apparition" zou Flaubert er van gezegd hebben).

Ziet u, dit is nu stijl, dit is nu dans die devotie is („bhakti"), dit is nu ware „schoonheids-regeling". En al de rest is maar enkel „dansen" in den hideuzen modernen zin......"

* * *

Is de Javaansche Batiktentoonstelling in de „Gothische Zaal" dagelijks voor het publiek opengesteld van 10—12 uur v.m. en van 2—5 uur n.m., des avonds wordt er, onder leiding van Pangeran Ario Soerjodiningrat, door Oostersche en Westersche studenten samen met ijver geoefend op de daar opgestelde gamelan.

Onlangs vermeldden de dagbladen, dat het „*Nederlandsch Indonesisch Verbond van Jongere organisaties*" van plan is zijn beschermheer, Prins Soerjodiningrat van Djokjakarta, een afscheidssoirée aan te bieden in de groote zalen van het Hotel De Twee Steden op 12 Juni a.s., opgeluisterd door Javaansche dansen, die zullen begeleid worden met gamelaninstrumenten, welwillend door Boeatan afgestaan.

Bovendien zal een nummer van het programma gewijd worden aan Westersche bewegingskunst, uitgevoerd door 9 dames. Zoowel dansvertolking als muziekbegeleiding zal door leden van het Verbond geschieden.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Haarlem en Omstreken.

Les extrèmes se touchent

Een courantendrukkerij is een inrichting waar in den kortst mogelijken tijd het grootst mogelijk kwantum werk moet worden gemaakt. Personeel en machines zijn daarop speciaal ingesteld. Snelheid is hoofdzaak; kwaliteit een, zij het dan voorname, bijzaak.

Een kunstdrukkerij is juist het omgekeerde. Daar is de afwerking hoofdzaak en teveel haast zou ten nadeele van het werk komen. Ook daar zijn personeel en machines speciaal op zulk werk berekend.

De meeste drukkerijen leggen zich of op het een, òf op het ander toe, omdat het lastig is, zich op twee zoo uiteenloopende soorten van werk te specialiseeren. * S

L'exception confirme la loi

Dat ziet men aan onze Drukkerij, die op haar rotatiepersen couranten en tijdschriften snel en in groote oplagen vervaardigt, doch wier snelpersen kunstproducten leveren als „Ned. Indië Oud en Nieuw", „Het Huis Oud en Nieuw", Oedaya (Opgang) enz. Natuurlijk vervaardigen wij ook het midden klasse-werk, het z. g. Handelsdrukwerk en wij beroemen er ons op, dat ons werk door geen onzer collega's kan worden overtroffen.

N. V. DRUKKERIJ TEN HAGEN
DEN HAAG - NOBELSTRAAT 20 - TEL. 11987

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Begrooting. Onderwijszaken.

De *Java-Bode* (17 Apr. L. N.) deelt e.e.a. mede omtrent de zoo juist ontworpen *begrooting van het Dep. van O. en E.:* Het *Inlandsch onderwijs* wordt uitgebreid met 100 tweede klasse-scholen en 450 dessascholen. Voorts bevat de begrooting een post voor de oprichting van *een H. B. S. en een A. M. S. te Malang.* Het staat echter nog te bezien of beide instellingen reeds dit jaar tegelijk in werking zullen kunnen komen. Dit staat in verband met een voorgenomen *reorganisatie van het M. U. L. O.* Men is namelijk van plan de derde klasse van dat instituut te splitsen in twee deelen, waarvan het eerste aansluit op de H.B.S. en het tweede op de A.M.S. Zoodra dit geregeld is kan omtrent Malang eene beslissing vallen. De begrooting bevat een post van ƒ 120.000 voor de oprichting van de *Middelbare Technische school.* Men twijfelt echter of doorzetting in dit jaar, in verband met de geringe stof, die het M. U. L. O. levert, mogelijk zal zijn. De *Dienst van de Volksgezondheid* zal boven het gewone accres een bedrag van ƒ 200.000 krijgen voor bestrijding van volksziekten. De instelling van de *Medische Hoogeschool* is thans verzekerd, maar die van de Landbouwhoogeschool staat nog niet vast, ook alweer in verband met het feit, dat het middelbaar onderwijs in Indië nog *te weinig abituriënten* aflevert.

De nieuw opgetreden Dir. van Ond., de heer Hardeman, heeft onlangs een nota geschreven *(Soer. Hbl.* 13 Apr. 3de bl. *„Landbouw en Rubber"),* waarin hij de aandacht vestigde op *het geringe aantal abituriënten,* dat jaarlijks door A. M. S. en H. B. S. afgeleverd wordt. Aan abituriënten worden jaarlijks ± 200 afgeleverd, van wie de helft de voorkeur geeft aan de universitaire opleiding in Nederland. Blijven dus 100 over en hiervan zoeken er weer 40, door verschillende omstandigheden genoodzaakt, een maatschappelijke positie, terwijl er gemiddeld 25 bovendien nog de voorkeur schenken aan een kortere studie dan de universitaire. De opleiding tot commissaris van politie, ijker en civiel gezaghebber — maatschappelijk zeer aantrekkelijke posities — duurt aanmerkelijk korter en dus blijven er per jaar ± 35 jongelui over, die in aanmerking wenschen te komen voor de toelating tot een onzer *Indische* hoogescholen. Over 2 of 3 jaren mogen de drie faculteiten — Technische-, Rechts- en Medische Hoogeschool — rekenen op een jaarlijkschen aanvoer van nog geen half honderd jongelieden. Daarbij dient nog ten volle rekening te worden gehouden met een typisch Oostersche karaktereigenschap, waardoor bijv. in Br.-Indië en de Filippijnen een veel grootere animo aan den dag gelegd wordt voor de studie in de rechtswetenschappen. In Br.-Indië volgen thans niet minder dan 4000 studenten deze geliefkoosde studie, terwijl er op een enkele hoogeschool in Manilla reeds 400 worden aangetroffen, van wie hetzelfde geconstateerd mag worden.

De Indische Regeering heeft geen termen aanwezig gevonden om het toelatingsgeld voor buitenlandsche arbeiders, die naar Ned.-Indië, speciaal naar de Oostkust van Sumatra emigreeren, te verminderen. De *Deli Crt.* (19 Apr.) merkt hierbij op dat dit de opleiding van eigen landskinderen voor verschillende bedrijven dubbel noodzakelijk maakt; de bedrijfsleiders dienen onverwijld de hand aan den ploeg te slaan. In Juli a.s. wordt de *Gouv. Ambachtsschool* op Soengei Kerah geopend, die — om te beginnen — timmerlieden en metaalarbeiders zal opleiden. Bovendien zijn ter Oostkust dringend noodig: metselaars, chauffeurs, meubelmakers, kleermakers, typografen, electriciens, enz.

De *Deli Crt.* (22 Mrt. „De onderwijzers en het Onderwijs" en 20 Apr. „Om het openbaar onderwijs") weerlegt de „Waarschuwing" van het N. I. O. G., in Nederland gepubliceerd, tegen het dienstnemen van *Nederlandsche onderwijzers* voor Indië (Zie ook *Soer. Hbl.* 29 Mrt. 2de bl. „Uit de School"). Het *Soer. Hbl.* (14 Apr. 2de bl. „Onderwijszaken") vertelt e.e.a. van *Inlandsche onderwijzers.*

Atjeh (vervolg).

De bladen vervolgen hunne artikelen over Atjeh: o.a. *De Loc.* (12 Apr. blz. 3 „De meening van den gen.-maj. Le Cocq d'Armandville"; blz. 8 en 9 „Atjeh"), de *Java-Bode* (15 Apr. „De toestand in Atjeh") en het *Soer Hbl.* (13 Apr. 3de bl. „Betere koersen" van *Zentgraaff;* 17 Apr. 3de bl. „Over Atjeh" van den maj.-tit. *Mazee).*

In den *overval in Troemon* kan *generaal Mazee,* [com]mandant der troepen in Atjeh, tot heden niets a[nders] zien dan een naspel van hetgeen zich kort te [voren] in Bakongan voordeed. De vechtlust der Atjehe[rs,] zucht tot roem in den strijd tegen den kafir, de[n] leiding van de zaligheden, welke zij verwachten [na in] dien strijd gevallen te zijn, waren daardoor ster[k] worden; er was een vuur ontstoken, dat gemak[kelijk] oversloeg naar ander licht ontvlambaar materiaal[, en in-]dien de patrouille-Grünefeld geen kans had geh[ad,] dan zou men een andere gelegenheid hebben [afge-]wacht. Naar de oorzaken van den Troemon-overv[al] hoeft men dus niet langer te zoeken. Er is nu ee[n] een wespennest verstoord; het zal nog wel geruime[n tijd] duren vóór de zwerm weer tot rust is gekomen. [Van] belang is alleen, naar de oorzaken van den overv[al in] *Bakongan* te speuren. Alleen dat, wat hier in Atj[eh] gemeen goed aan een ieder bekend is — aldus sch[rijft] zij daaromtrent vermeld: In Bakongan — zooals [meer-]malen reeds werd betoogd, behoorend tot de a[rm]lijke streken van het gewest — bedroeg de bel[asting] over 1925 per aangeslagene gemiddeld ca. ƒ 6, d[.i. het] hoogste bedrag over geheel Atjeh; in het welva[rende] Pidië b.v. bedroeg het gemiddelde ca. ƒ 4, dus ƒ 2 [min-]der. In Bakongan is buiten de reeds afgekochte h[eeren-]diensten van de bevolking arbeid gevorderd voo[r een] waterleiding, te haren behoeve aan te leggen [na be-]spreking met hoofden en bevolking. Die besp[reking] met de bevolking is door de hoofden nagelaten; [de ar-]beid bedroeg gedurende vijf maanden één dagtaa[k per] week, door sommigen uitgevoerd in 2½ dag, de [water-]leiding bleek ten slotte verkeerd te zijn ontworp[en en] was onbruikbaar. Aldus werd de bodem gunsti[g voor-]bereid voor het doen ontkiemen van verzet. Van [deze] omstandigheid werd gebruik gemaakt door T. A[...]sah, die zich — hetzij ten rechte, dan wel ten on[rechte,] zulks is niet aan mij om te beoordeelen — on[recht-]vaardig behandeld achtte. Het resultaat van e[en en] ander is, dat aan de bevrediging van Atjeh ee[n ge-]duchte knak is toegebracht; in Troemon is de [vlam] uitgeslagen, maar ook op andere plaatsen [werd] broeiing geconstateerd.

De heer *Z(entgraaff)* wijst op allerlei verande[ringen] die in Atjeh in uitvoering dan wel op til zijn. [Van] hem moet het worden erkend dat men in he[t beleid] van den gouverneur Goedhart het volste ver[trouwen] heeft.

De Buitengewesten en hunne leiders (vervolg).

De *Java-Bode* interviewde nog de gewestelijke be[stuurs-]hoofden van Bali (*J. B.* 7 Apr.), de Lampongs (8 [Apr.),] Sumatra's Oostkust (9 Apr. L. N.) en Celebes ([...] en 13 Apr.). *De Loc.* (12 Apr. blz. 1) geeft een [onder-]houd weer, dat *Aneta* had met den heer *A. J. L[e-]vreur,* dat in de eerste plaats liep over de versch[illende] de methoden, die in den loop der jaren bij h[et be-]sturen van *Celebes* zijn toegepast. Aanvankelijk [werd bij] het besturen te weinig aandacht geschonken a[an de] adat-gemeenschappen, die in den loop van de ee[uwen] gegroeid waren en die bij de vorming van dist[ricten] — op voorbeeld van andere buitengewesten — so[ms aan] elkander werden gevoegd, soms in stukken werde[n ver-]deeld en onder een hoofd gebracht, dat in zijn di[strict] buiten zijn eigen gebied zoo goed als niets te z[eggen] had, omdat hoofden van ouderen bloede aan he[m on-]dergeschikt waren gemaakt, doch zich niet on[derge-]schikt aan hem voelden. Dit heeft steeds tot [groote] moeilijkheden en wrijving aanleiding gegeven en [eerst] toen de heer Frijling gouverneur geworden was, [is men] er toe overgegaan om de grenzen van deze adat[schap-]pen te herstellen en de bestuursindeeling te ri[chten] naar die adatschappen. Het bloed overheerscht in Celebes en als dit in aanmerking wordt genomen[, kan] men van de medewerking van de bevolking zeker [zijn.] Het werd dan ook, bij de te volgen richting do[or het] bestuur, de kwestie of men zou forceeren en dan [ook] de gevolgen aanvaarden, of den toestand laten [zooals] hij is en hem verder ontwikkelen. De richti[ng door] den heer Frijling ingeslagen heeft de heer Cou[...] voortgezet. Het heeft langen tijd geduurd, voord[at het] gezag op Celebes gevestigd was en in dien fellen [weer-]stand ligt het bewijs, dat er in de bevolking een [goede] kern aanwezig moest zijn. Wat ook uit andere [feiten] blijkt. De geheele handel in Celebes is niet in [handen] van Chineezen, doch van Boegineezen, en zij [beheer-]schen vrijwel het vrachtverkeer. Daarbij komt [dat de] Boeginees van sparen weet. Het ras moest o[ok de] leidraad worden bij de te volgen bestuursmetho[de. De] soelewatang (plaatsvervanger, stadhouder) he[eft er] veel toe bijgedragen, dat de stof voor Inlandsch[e ...]

...uursambtenaren steeds te vinden is. Van de oude methode om een zelfbestuur in stukken te kappen, zijn wij teruggekomen. Er zijn tegenwoordig landschappen, die uit meer dan een onderafdeeling bestaan, maar dit mag nimmer een argument tegen het stelsel worden. Is ...lk een gedeelte voor de aanwezige ambtenaren te groot, dan moet hun hulp gegeven worden, maar de leiding blijft in één hand, wat mogelijk is, indien wij slechts voor zorgen, dat het zelfbestuur niet wordt gepasseerd. En dit moet mogelijk zijn. Vroeger zat bij de rechtspraak de controleur voor en waren de Inlandsche hoofden niet veel meer dan figuranten, die het hoofdzaak wel geloofden. Thans gaat de leiding bij de zitting uit van de hoofden en kijkt de controleur ..., wat aan de contrôle niets af doet en de belangstelling grooter heeft gemaakt. Ook de wegenaanleg geschiedt voor een goed deel onder contrôle van de hoofden. De technische leiding blijft natuurlijk in handen van den ingenieur of architect, maar het werk kunnen de hoofden zelf wel af. De aanleg geschiedde in heerendiensten, maar de tegenzin van de bevolking tegen die diensten is niet groot, zoo deze er al mocht zijn. Het is slechts een kwestie van oordeelkundig voeren en het niet meer vragen dan gevraagd mag worden. De ondervinding, die met de nieuwe wijze van besturen is opgedaan, kan niet anders dan gunstig worden genoemd. Het toezicht van het Europeesche bestuur kan nu veel intensiever zijn. Het samenvoegen van verschillende adatgemeenschappen heeft goed gewerkt. Zij werken federatief onder een eigen gekozen hoofd.

Jaarvergaderingen. Het verlofsrecht.

De *Loc.* geeft verslagen van de jaarvergaderingen van „*Gezagvoerders en Stuurlieden*" (12 Apr. blz. 3), „*Burgerlijk Personeel*" bij de Departementen van Alg. Bestuur (12 en 15 Apr.) en „*De apothekers*" (15 Apr.); het *Bat. Nwsbl.* (15 Apr. „Federatie contra V. V. L.") bevat een belangrijke rede van den heer Van Lonkhuyzen, gehouden te Soerabaja bij de opening van de jaarlijksche bijeenkomsten der Federatie van Eur. werknemers in de particuliere bedrijven, waarin spr. pleitte voor de vorming van een Algemeen Ned.-Indisch Vakverbond.

Bij de vergadering van het „*Burgerlijk Personeel*" kwam ter sprake het voorstel om aan Inlandsche landsdienaren gelegenheid te geven verlof wegens langdurigen dienst aan te vragen. De heer Webb deelde mede dat de schakelcommissie van het V. V. L. en de commissie tot bestudeering van den rechtstoestand der ambtenaren hadden geadviseerd om alle ambtenaren recht op buitenlandsch verlof te geven, nu eenmaal de stap was gedaan, dit verlof ook uit te strekken tot diegenen, die niet in Holland en Europa zijn geboren en daar familie hebben.

Mr. *K. Denijs* bespreekt in *De Loc.* (13 Apr. blz. 15) „*Het verlofsrecht van Inlandsche ambtenaren*". In de ambtenaarsverordeningen van verschillende groote (en naar het voorbeeld daarvan vermoedelijk ook wel kleine) *gemeenten*, ziet men wat de verloven aangaat, ambtenaren van alle bevolkingsgroepen over één kam geschoren. Boven een bepaald traktement hebben allen recht op langdurig buitenlandsch en daarbeneden op binnenlandsch verlof na zes jaar dienst. Alles onverminderd een paar weken jaarlijksche vacantie. Naar men weet kent de *gouvernementsdienst* als regel enkel langdurige buitenlandsche verloven, en alleen voor Europeesche ambtenaren. De grond voor deze gouvernementsregeling ligt voor de hand: periodiek langdurig verlof — boven de jaarlijksche vacantie dus — komt in normale omstandigheden bij geen enkelen werkgever ter wereld voor, hetzij overheid of particulier; men zal in Europa vergeefs den werker zoeken, die na de zes jaar van zijn patroon acht maanden verlof krijgt met behoud van tractement. Het langdurig verlof wordt enkel gerechtvaardigd door de abnormale omstandigheid van den invoer van werkers uit een ver land met een ander klimaat. Het is een tropentoelage, welke men wel moest toekennen, omdat men anders de gewenschte en benoodigde krachten niet kreeg. In het particuliere evenmin als bij overheidsdiensten. Het is in den grond niets anders dan een zaak van vraag en aanbod. Had men altijd met inheemsche krachten gekund, het langdurig verlof was er nooit gekomen. Naarmate men zich in de toekomst meer met inheemsche krachten zal kunnen redden, zal ook het langdurig verlof kunnen afnemen, daar die inheemsche krachten het zeker niet als onafwijsbare voorwaarde stellen. Toekenning ervan aan de enorme schare van Inlandsche ambtenaren — om ons nu maar tot den gouvernementswerknemer te bepalen — zou trouwens een ruïne voor de schatkist beteekenen en de zoo noodige intensiveering van ons bestuur op hopelooze wijze remmen. Als eerste oorzaak, dat vele gemeenten toch verloven op die schaal toekennen, zal wel de *unificatieleus* mogen worden genoemd. Resumeerende zegt de heer Denijs: Behandel ook de Inlandsche werknemers menschwaardig, betaal ze goed, voorzie in hun werkelijke sociale nooden (ziekenverpleging, onderwijs, dit geldt ook voor particuliere werkgevers), maar geef hun geen luxe-regelingen, die aan een behoorlijke ontwikkeling der bestuursbemoeiing in den weg staan, omdat ze niet te betalen zijn en waarvoor zijn eigen rasgenooten zullen hebben krom te liggen. Het voorbeeld van de betrokken gemeenten is een slecht voorbeeld. Blijkens de feiten is er dit gevaar aan verbonden, dat nieuwe op te richten publiekrechtelijke gemeenschappen (regentschappen, provinciën) het als van zelf sprekend klakkeloos navolgen. Totdat men overal niet anders weet of het hoort zoo en dan is het kwaad niet meer te keeren. De Regeering zelf behoort hier desnoods in te grijpen.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Een Japansch gevaar voor Ned.-Indië?

I.

De persoon, die zich „Tj. K." teekent, schrijft in de „Perniagaän" van 26 November 1925, dat reeds in het jaar 1923 in dat nieuwsblad werd gewezen op de bedoeling, welke Japanners koesterden om het visschersbedrijf in de Indische zeeën op groote en moderne schaal uit te oefenen en op de concurrentie, welke, als aan dat plan werd voldaan, zoude worden in het leven geroepen tegen de Indische visschers, die, aan de stranden van Java, in dat bedrijf hun levensbestaan vinden.

De toenmaals voorgebrachte bezwaren tegen de Japansche plannen waren gebaseerd op het destijds loopende gerucht, dat door de Japanners een vischconcessie was aangevraagd voor een zee-ressort, dat liep vanaf het strand van Soerabaija tot aan Banjoewangi en dat dat zeegebied zou worden verpacht, met uitsluiting van de Indische visschers, wien, behoudens een zeegebied van 3 à 4 zeemijlen van de kust, het visschen in het concessiegebied zou zijn verboden.

Dat die Inlandsche visschers, tengevolge van die concurrentie, in het gedrang zouden komen, sprak van zelf.

Van de Soerabaijasche plannen werd sedert niet meer gehoord, doch men staat thans wel voor het feit, dat te Semarang en te Batavia het visschersbedrijf door Japanners wordt uitgeoefend.

Met de in alle opzichten goed uitgeruste visschersvloot, voorzien van de modernste instrumenten, gaan de Japanners met hun motorschip tot een halven dag ver in zee en brengen de groote zeevisschen in overvloed naar de beide groote steden, in tegenstelling met de Inlandsche visschers, die het bedrijf met praoemajang en met kleine vlerkprauwen moeten uitoefenen.

Voorts beschikken de Japanners over een voldoenden voorraad ijs en kunnen zij dus de gevangen visch voor bederf behoeden.

Het valt ter hoofdplaats Semarang op, dat de Japanners reeds 's morgens ten 8 ure zooveel goedkoope visch ter markt kunnen brengen en wegens de lage prijzen ook kunnen doorzenden naar Soerakarta, Djocjakarta en de daarbij gelegen plaatsen in de Vorstenlanden, eene handelsbeweging, welke ook voor het nieuwsblad, de Djawa Tengah, de aanleiding is geweest om daarin het Bestuur te waarschuwen voor het gevoel van ontstemming, dat zich van de Inlandsche visschersgroep zal meester maken wanneer het visschersbedrijf, dat in handen is van vreemdelingen, nog meer wordt uitgebreid.

Men roept om bescherming van de belangen der Inlandsche visschers, die tegen het Japansche bedrijf niet kunnen concurreeren en wier levensbestaan achteruitgaande is.

In „De Locomotief" van 19 November 1925 kan men het bericht van een der correspondenten van dat nieuwsblad vinden, waarin gemeld wordt, dat de Japanners thans opnieuw de aandacht op de stad Soerabaija hebben gevestigd en van die hoofdplaats een centrum van hun visschersbedrijf willen maken.

Het terzake gehouden onderzoek zou gunstige resultaten hebben opgeleverd, met het gevolg dat eene maatschappij is opgericht met een kapitaal van 45.000 Straitsdollars en welke maatschappij bij de uitoefening van het bedrijf gebruik zal maken van motorschepen.

In het Japansche nieuwsblad „Java Nippo" van 22

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1º. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2º. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

DE UITGEEFSTER.

October 1925 wordt geschreven, dat de Ned.-Indische autoriteiten met het Japansche visschersbedrijf in de Indische zeeën wel ingenomen zijn.

De Nederlanders hebben vroeger ook wel visscherij-ondernemingen opgericht en daaraan groote sommen ten koste gelegd, doch de uitkomsten waren niet bevredigend en men had geen vertrouwen meer in de toekomst.

In Ned.-Indië is men verlangend te weten op welke wijze de Japanners te werk gaan en hoe zij het bedrijf winstgevend kunnen maken, eene kennis waarvan allicht partij is te trekken.

Het nieuwsblad voegt daaraan nog de mededeeling toe, dat de Ned.-Indische Regeering de bescherming van de Inlandsche visschers als een voorname factor in de onderwerpelijke aangelegenheden beschouwt.

De zeeën, die Java en Madoera omgeven, zijn rijk aan visch en dus een dankbaar veld voor het visschersbedrijf.

Het is gemakkelijker dit feit te constateeren dan voldoende hoeveelheid visch uit de zee te halen en dat de Nederlanders met hun bedrijf niet gelukkig zijn geweest, lag, volgens het Japansche nieuwsblad, niet aan de gebrekkige kennis ten deze van de Nederlanders of aan de onvolkomen uitrusting der visschersvloot, doch meer aan het niet-toekennen van waarde aan het bijgeloof der visschers van het eiland Madura.

Men moet nu eenmaal in het visschersbedrijf ook goed op de hoogte zijn van tal van zaken, welke niet in de wetenschappelijke boeken staan.

De Japanners hebben onder meer aan die kennis hun succes op de Duizend Eilanden, welke in de nabijheid van Batavia zijn gelegen, te danken.

(Wordt vervolgd.)

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Berichten uit China.

Volgens mededeeling, voorkomende in de „Socara Publiek" van 4 November 1925, is door de Volksregeering van Canton aan den heer Hu Han Min opgedragen zich naar Rusland en Duitschland te begeven.

Hij was op die reis vergezeld van zijne dochter Miss Hu Mu Liang en had in zijn gevolg de heeren Li Mung Fan, Chu Hockung en 2 cadetten van de Militaire School.

Te Vladivostok aangekomen, werden zij aan boord welkom geheeten door Russische ambtenaren, waaronder de hoofden van de afdeelingen van Buitenlandsche Zaken en van het Zeewezen in het Verre Oosten.

Op den vasten wal werden zij door de veiligheidspolitie beschermd en namen de hulde in ontvangst, welke hun werd gebracht door verschillende ter plaatse aanwezige arbeidersvereenigingen, studenten, scholieren, zoowel mannelijke als vrouwelijke en van Chineeschen landaard.

Deze juichten hen toe en vergezelden hen op hun rondgang in de stad.

Op een ter hunner eere door de Sovjetautoriteiten gegeven maaltijd sprak de heer Hu Han Min eene rede uit, welke in hoofdzaak hierop neerkwam, dat het Chineesche volk zeer goed begreep dat op dit oogenblik in China twee volksgroepen op den voorgrond traden, n.l. overheerschers en overheerschten, voorts dat de succesvolle leiding van Lenin door de Chineesche bevolking met vreugde was begroet en deze voor haar eene groote aansporing was om zich nog meer in te spannen voor het verkrijgen van de vrijheid van het land.

Werklieden en landbouwers te Canton, die de leiding van wijlen den heer Sun Yat Sen hadden gevolgd, zoomede de aldaar aanwezige Kuo Min Tang Partij, zouden samenwerken en trachten de overwinning op het imperialisme te behalen.

In een onderhoud, hetwelk de Russische gezant in China, tijdens zijn aanwezen te Moskou, aan den correspondent van de New-York Times in Rusland toestond, verklaarde de heer Karachan geen groot vertrouwen te hebben in de uitkomsten van de douaneconferentie te Peking en dat zij niet zoude geven hetgeen het Chineesche volk wenscht.

Ook al zal het nieuwe douanetarief grooter ruimte geven aan de Chineesche Regeering, toch zal de verhoogde opbrengst der middelen uit de douanetarieven verkregen, van geen groote beteekenis zijn.

Het is mogelijk dat die verhoogde inkomsten aanleiding kunnen geven tot het sluiten van nieuwe geldleeningen, doch dan zal het nog de vraag zijn of ... tot geluk zullen strekken van het land.

Tenzij China zich krachtig wapent, moet het Chineesche volk er niet op rekenen dat de Vreemde Mogendheden de eenmaal verkregen rechten zullen prijsgeven.

Wenscht het Chineesche volk die vreemde invloeden te weren en de verloren souvereiniteit te heroveren, dan zal het naar andere middelen en maatregelen moeten omzien.

De gezant kon zich niet vereenigen met de vergelijking der Sovjet nieuwsbladen van de toestanden in Rusland in het jaar 1905 en die van China van heden, aangezien de in China in gang zijnde beweging partieel is en slechts op twee plaatsen en niet in geheel China werkt.

De strijd tusschen Chang Tso Lun en Feng Yu Hsiang was, zijns inziens, niet te vermijden, doch de Regeering te Peking verlangde niets liever dan tot eene schikking tusschen deze op den voorgrond tredende personen te geraken.

Op de twee door den correspondent gedane vragen, welke partij nu eigenlijk de leiding moest nemen in het verkrijgen van de vrijheid van China en of Feng Yu Hsiang gewapenden bijstand uit Mongolië kon verwachten, antwoordde de gezant als volgt:

In China bestaat geen georganiseerde arbeidersbeweging zooals in het Westen.

Dientengevolge is de leiding in China zwak.

Op die plaatsen, waar op politiek gebied eenige kracht wordt ontplooid, is het gezag in handen van de militairen.

Ook de leiding van de Kuo Min Tang-partij in het Zuiden van China is, evenals op andere plaatsen, niet krachtig.

Feng Yu Hsian verzamelt thans zijne macht te Kalgan en heeft daar de handelsbetrekkingen met Urga behoorlijk kunnen regelen.

Over den wederzijdschen koop en verkoop van wapens tusschen Kalgan en Urga kon de gezant zich wel niet uitlaten.

Met betrekking tot de bestaande spoorwegen en het aanleggen van nieuwe spoorbanen in de drie Oostelijke provinciën in China, waarin ook Fengtien is gemengd, werd verklaard, dat dit onderwerp zou worden behandeld op eene conferentie, waarop door Engeland en Japan zou worden beslist of de aanleg al of niet in samenwerking met Rusland zou geschieden.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht

De welvaart van Indië.

Onder dezen titel is de reeks voordrachten over Indische economie, onlangs door Mr. J. Gerritzen te Leiden gehouden, in boekvorm (bij H. D. Tjeenk Willink te Haarlem) verschenen.

Mr. M. W. F. Treub, die er een Voorwoord aan toevoegde, noemt deze verzameling een wezenlijke winst voor de economische literatuur over Ned.-Indië. Door zijn langdurig verblijf aldaar, zijn aanraking met verschillende kringen der bevolking en hun moeilijkheden gedurende de jaren dat de schr. er de advocatuur uitoefende en daarna door de gewichtige betrekking die hij als Directeur, van de Javasche Bank bekleedde, kreeg Mr. G. een veelzijdige kennis van de aldaar heerschende toestanden, vooral voor zoover zij rechtsverhoudingen of financieele vraagstukken raken. Mr. T. is verder van meening dat de door Mr. G. behandelde onderwerpen — waarvan hieronder eene opsomming volgt — de volle belangstelling verdienen ook van hen, die het met verschillende zijner conclusies niet eens mochten zijn. „Ook voor zoover deze tot tegenspraak uitlokken, zullen zij medewerken om de kennis van en de belangstelling in Indische aangelegenheden te vergrooten."

Het boek bevat de volgende hoofdstukken: De geschiedenis en de ontwikkeling van het Indische ... leven. — De suiker- en rubbercultuur. — Java's bevolking, industrialisatie van Java, emigratie van Javanen naar de Buitengewesten. — De ontwikkeling der Buitengewesten. — Indië's voedselvoorziening. — De rente- en goudpolitiek van de Javasche Bank. — financieele politiek der Indische Regeering. — ...heids- of particuliere exploitatie.

Encyclopaedie van Ned.-Indië.

Wederom is een afl. (de 13e) verschenen ... Aanvullingen en wijzigingen der Encyclopaedie van Ned. Oost-Indië, onder redactie van Prof. C. S...

Ze bevat het slot van het door Prof. T. J. ...

bewerkte artikel over „Huizen der Inlandsche bevolking". — De heer J. van Roon beschrijft het leven van den op 25 Dec. '25 overleden oud-chef van den Topografischen Dienst in N.-I., gen.-majoor J. J. K. Enthoven. — Een uitvoerige beschouwing wordt gewijd aan het „Kantoor van Arbeid", ingesteld blij Gouv. besl. van 30 Dec. 1921, welke instelling ressorteert onder het Departement van Justitie en thans uit vier afdeelingen bestaat, nl.: a. Wetgeving en statistiek van den arbeid, b. Arbeidsinspectie voor Java en Madoera, c. Id. voor de Buitengewesten, d. Vakbeweging. — Eenigszins met dit onderwerp in verband staan de daarna behandelde artikelen: Poenale Sanctie (een uitgebreide aanvulling van het ter zake medegedeelde bij Koelie, deel II der Enc.) en Werving van Inlandsche arbeiders. — Vervolgens krijgt men een levensschets van H. H. van Kol (overl. 22 Aug. 1925). — Daarna een artikel „Overtocht", dat een overzicht geeft van de voornaamste bepalingen uit het Overtochtsreglement omtrent de rechten op vrijen overtocht van landsdienaren en hunne gezinnen. — Eindelijk bevat deze afl. het eerste gedeelte van een beschouwing over de Roomsch-Katholieke Missie in Indië.

Paarden- en runderteelt in Ned.-Indië.

Als Veeartsenijkundige Mededeeling No. 51 (uitgave van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel) is eene monographie verschenen over de paarden- en runderteelt in Ned.-Indië, samengesteld door J. Merkens(leeraar der N.-I. Veeartsenschool te Weltevreden).

Volgens den schr. brengt dit boek weinig nieuwe gegevens, maar bestaat het hoofdzakelijk uit een nieuwe rangschikking van hetgeen reeds in andere gedrukte bescheiden was vastgelegd, terwijl voor hen die van een bepaald onderdeel verdere studie willen maken, aan het slot een literatuuropgave is toegevoegd.

Wanneer hieronder een zeer beknopt overzicht van den inhoud dezer, ook door de overvloedige illustreering interessante publicatie wordt gegeven, zij in de eerste plaats medegedeeld dat eene beschrijving der karbouwen er niet in wordt aangetroffen; de schr. hoopt later een overzicht te geven van de teelt enz. van dit belangrijke huisdier.

Schr. laat eene algemeene Inleiding voorafgaan, waaraan we ontleenen dat de grootveestapel (paarden, runderen en karbouwen) van Ned.-Indië bestaat uit ongeveer 8.125.000 stuks en wel 750.000 paarden, 4.125.000 runderen en 3.250.000 karbouwen.

In Afd. I geeft hij eene beschrijving van het ontstaan van het Indische paard (waarschijnlijk oorspronkelijk eene kruising van een Mongoolsch-Arabisch ras), om daarna eene bespreking te wijden aan de vele rassen welke tegenwoordig op verschillende eilanden worden aangetroffen. Vervolgens geeft hij eene uiteenzetting van de plaats welke het paard inneemt in het maatschappelijk leven, waarbij het opvalt dat het door de Inheemsche bevolking zoo goed als niet voor landbouwdoeleinden gebruikt wordt. Op eenige blz. welke handelen over voeding en verpleging, volgt dan een uitvoerig overzicht van de maatregelen welke in den loop der tijden zijn genomen ter bevordering van de paardenfokkerij op Java zoowel als in de Buitengewesten.

Daarna komt in Afd. II het rund aan de beurt, dat als landbouw-trekdier, mestproducent, transportdier en ten slotte als slachtdier, nog meer dan het paard, een rol van de allergrootste beteekenis vervult bij het economische leven in Indië.

De hr. Merkens heeft met het schrijven van dit boek ongetwijfeld een zeer nuttig werk verricht, hetwelk verdient in ruimen kring bekend te worden.

Algemeen Landbouwweekbl. voor Ned. Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 42 (17 April '26). Houtsoorten van Java en Sumatra's Oostkust, door Dr. L. G. den Berger. — De Inlandsche landbouw (vervolg). — Mexicaansche cacao. De cacaoboom en zijn geschiedenis.

De Indische Mercuur.

No. 20 (19 Mei). Over de bestrijding van schadelijke insecten in de thee- (en kina) cultuur. Lezing gehouden door Dr. R. Menzel, op 20 April 1926 in het Koloniaal Instituut. — Meerjarige overzichten van den in- en uitvoer van Nederl.-Indië in 1924 (overzicht van den inhoud). — Bestrijding der koffiebessenboeboek. — De uitvoerhandel van Java en Madoera gedurende 1925. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft in dit Nr. literatuur over cacao, kina, koffie, suiker en tabak.

Korte Berichten voor Landb., Nijverh. en Handel.

Het Nr. van 3 April brengt een artikel over de lontarsuiker-bereiding op de Kleine Soenda-eilanden; vooral op Rotti en Savoe maakt deze suiker het hoofdbestanddeel uit van het dagelijksch voedsel der bevolking. — Verder bevat dit Nr. een overzicht van den handel van Nederland met Ned.-Indië in 1925.

Het Nr. van 16 April publiceert het eerste gedeelte van een overzicht van de productenmarkt op Java gedurende het eerste kwartaal van 1926.

Militaire periodieken.

Orgaan der Ned.-Ind. Off. Vereeniging. Maart '26. Het Verre Oosten in 1925, door W. J. Lucardie. Eene belangwekkende beschouwing, waarin de schr. achtereenvolgens de volgende onderwerpen behandelt. I. Het Russisch-Japansche verdrag. II. China. Binnenlandsche toestanden en buitenlandsche verhoudingen. III. Japan's binnenlandsche toestand. IV. Het Amerikaansch-Japansche geschil over de draadlooze inrichtingen in China. V. De Miangas- of Las Palmaskwestie. VI. De Amerikaansche vlootmanoeuvres. — De officiersvereeniging tot onderlinge ondersteuning van nagelaten betrekkingen, door F. de Bakker. — Belastingbetaling door verlofgangers. — Overzicht van persstemmen over leger en vloot.

Indisch Militair Tijdschrift. April '26. Klewangaanvallen enz., door P. W. F. Kaniess, oud-kapitein der maréchaussée, geschreven in verband met de recente gebeurtenissen op de Westkust van Atjeh. — Het leger en het gevangeniswezen, door A. J. Bakker. — Strategisch-krijgsgeschiedkundige studiën (vervolg), door B. — De bediening van het Infanterie-geschut, door A. A. G. Feuilleteau de Bruyn. — Wenken voor het practisch beoefenen van veldversterking (vervolg), door Pionier. — Overzicht van tijdschriften, enz.

Indische Krijgskundige Vereeniging. No. 73. Infanteriegeschut, door H. L. Maurer. — No. 74. Het gebruik van het luchtwapen in het leger, door R. N. de Ruyter van Steveninck.

Inter-Ocean.

Het Febr. Nr., prachtig geïllustreerd, bevat met betrekking op Indië een artikel van Djembatan naar aanleiding van een bezoek van verscheidene Amerikaansche touristen op Java. — C. F. van Balsem vult een in een vorig Nr. verschenen bijdrage over gouvernementsspoorwegen op Java aan met een beschouwing over nachttreinen op gezegd eiland. — G. A. van Bovene schrijft over het nuttige werk van het Bureau voor de Volkslectuur te Weltevreden. — Het Supplement bevat schitterende foto's van Bali, met toelichting door G. G. van der Kop. — Ten slotte vragen de aandacht eenige foto's, welke betrekking hebben op de jongste wetenschappelijke Borneo-expeditie; enkele daarvan vertoonen de Kombenggrotten, waarin Hindoe-oudheden zijn gevonden.

De Mijningenieur.

De April-afl. opent met een artikel van Dr. J. Zwierzycki, getiteld: Een vondst uit de palaeolithische cultuur-periode in een grot in Boven-Djambi. Schr. bezocht niet alleen de grot Oeloe Tiangko, (welke in 1908 door Tobler is ontdekt en in 1919 tot Natuurmonument werd verklaard), doch ook een grot nabij het dorpje Ngalau, welke hij heeft doen uitgraven, waardoor relicten van een voorhistorische vestiging te voorschijn zijn gekomen.

Verder bevat dit Nr. o.m. mededeelingen van J. de Kroes over het voorkomen van diamanthoudende gesteenten in Zuid-Oost-Borneo en een aan een Australisch tijdschrift ontleend bericht over pogingen van Austr. zijde om op Portugeesch Timor petroleum te winnen.

Missie en Zendingperiodieken.

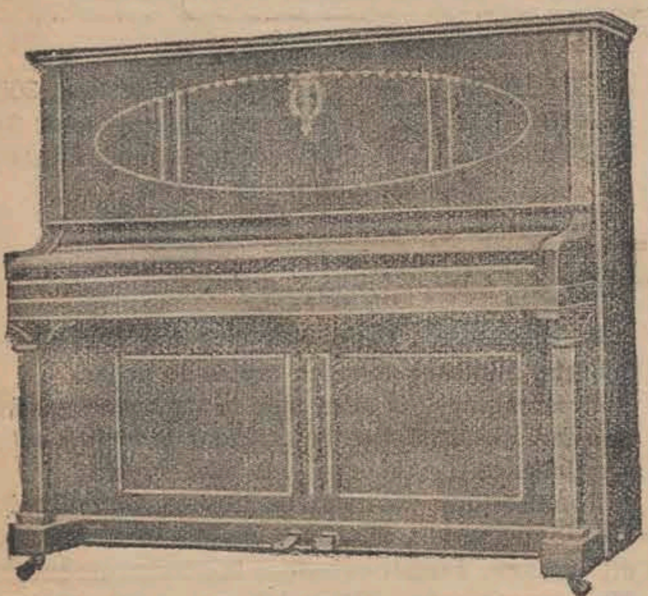
De Java-Post. 9 April '26. Pastoor G. Jonckbloet †, door C. (in deze necrologie wordt vooral de nadruk gelegd op de letterkundige gaven van den overledene). — Cariben en kannibalen (hierin wordt de aandacht gevestigd op een bijdrage van Pr. W. Ahlbrinck, Missionaris in Suriname, in „Revue de l'Expos. Vatic. 19 Sept. 1925".

De Banier. 8 April '26. Getrouwd of ongetrouwd (beschouwing over het concubinaat naar aanleiding van Indische persstemmen over dit onderwerp).

Berichten uit de Heidenwereld. Mei—Juni '26. Een Zondag in Leliëndaal (Suriname), door zendeling A. Peucker. — Uit den arbeid der Stadszending. Paramaribo. 1 Nov. 1924—31 Oct. 1925 (slot), door J. Frey.

De Timor-Bode. April '26. Kerstfeest te Koepang en Namosain, door Mevr. H. G. Doxie—Pruis. — Reisverslag van den Pendeta van Alor, W. Akkerman. — Reis van Ds. van den Wijngaard in Tjamplong 1924 (vervolg).

Annalen Missiehuis Tilburg. De Doesoens (Dajak-stam) op Noord-Borneo, door Fr. J. Staal (met portret van den schrijver en ill.).

De Indische Loods.

Uit den inhoud van No. 65 (10 April). Notities over Staat en Maatschappij. VIII. De Marine bedreigd! door Wachter. — Het malaria-vraagstuk. Voortreffelijke propaganda, door A. v. G. — Minister Koningsberger en Indië (ontleend aan de N.R.Ct.).

No. 66 (17 April). Inlandsche kapitaalvorming en Boedi Oetomo, door Wachter. — Centralisatie van den melkverkoop in groote steden in Nederlandsch-Indië, door A. J. Lieth. — Een Atjeh-kenner aan het woord, (ontleend aan het Ind. Milit. Tijdschr.).

• • •

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. No. 16. 17 April '26. (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevreden).

Carpentier Alting stichting, opgericht in 1902 door wijlen Ds. A. S. Carpentier Alting te Batavia. Jaarverslag over 1925. (Weltevreden, N.V. Indonesische Drukkerij).

Enkele beschouwingen over Suriname, door Fred. Oudschans Dentz. (Tijdschr. voor Econ. Geographie, 15 Mei '26).

Recent explorations in the North-West District of Papua, by L. Austen. (The Geographical Journal. May 1926).

Gids voor den belastingbetaler in Nederlandsch-Indië. Tarieven en wenken samengesteld naar officieele gegevens, door B. Wolf, accountant en belastingconsulent te Batavia. 2e vermeerderde uitgave. (Hollandsche en Maleische tekst). (Weltevreden, F. B. Smits—Amsterdam, J. H. de Bussy).

Overzicht van de Maleisch-Chineesche en Chineesche pers over de maand Maart 1926. Samengesteld door het Kantoor voor Chineesche Zaken. (Weltevreden, Drukkerij Volkslectuur).

Iets over onzen Caraïbischen Pujai, door A. P. Penard (vervolg). (De Periskoop. Alg. Weekbl. voor Suriname, 17 April '26).

De Indische Begrooting 1926 in de Tweede Kamer, door G. T. S(tibbe). (Democratie en Vrije Arbeid, 22 Mei '26).

BOEKAANKONDIGING.

Bij de N.V. Boekhandel v.h. W. P. van Stockum & Zn. is verschenen: Lebak en de Max Havelaar, door Jhr. W. H. W. de Kock, oud-O.-I. Hoofdambtenaar, met een voorrede van Prof. Dr. J. H. Valckenier Kips.

Blijkens die voorrede is dit zeer gedocumenteerde werk van den geachten schrijver uitgegeven opdat het volle licht schijne over de reden waarom de M. H. is ontstaan en wat de waarheid was die er achter lag verborgen.

Behalve de voorrede bevat het boek de volgende hoofdstukken: 1. Multatuli's afschuw van logen en onrecht, de man van Lebak en de Strijdkreet van de Max Havelaar; 2. Lebak, Heldendaad of Dwaasheid? 3. De omkooping van den Regent van Lebak; 4. De vergiftiging van den Assistent-Resident van Lebak, Carolus; 5. Waarom de Max Havelaar geschreven werd.

Het eerste hoofdstuk is een omgewerkte overdruk uit „De Nieuwe Gids", afl. VII van Juli 1910; het tweede idem uit de „Tijdspiegel" van Mei 1911, terwijl de laatste 3 hoofdstukken herziene overdrukken zijn uit laatstgenoemd tijdschrift van December '12, Mei '13 en 1 October '13.

Suriname.

Als gewoonlijk bevat het jaarverslag van de Surinaamsche Bank — over 1925 — door den Hoofddirecteur Mr. Dr. C. F. Schoch uitgebracht, hoogst belangrijke beschouwingen over den sociaal-economischen toestand van de kolonie. Wij betreuren het zeer dat de ons in dit weekblad toegestane ruimte ons niet veroorlooft meer uit die beschouwingen ter kennis onzer lezers te brengen dan wij hier laten volgen:

„Op de vraag, of het Suriname in 1925 goed, redelijk of slecht ging, is een antwoord niet zoo maar met een paar woorden te geven. De vraag is daarvoor te algemeen gesteld. Men moet zich eerst rekenschap geven van de verwachtingen, welke men van een dergelijk uitgestrekt tropisch land, als Suriname is, mag koesteren.

De belastingbetaler in Nederland, wellicht ook de volksvertegenwoordiger en misschien zelfs Regeeringspersonen zullen de vraag dadelijk beantwoorden in dien zin, dat zij den toestand treurig vinden, want de kolonie kost nog elk jaar zooveel aan Nederland. De administratieve ambtenaar zal zeggen: wij hadden een prachtig jaar: de belastingen en andere koloniale inkomsten brachten ƒ 500.000.— meer op dan de raming en zelfs ƒ 750.000.— meer dan in 1924 werd verkregen, maar dan vergeet men hoe zwaar de koloniale bevolking gedrukt gaat onder die belastingen en hoe duur het leven daar is geworden. De econoom zal waarschijnlijk ook op de vraag antwoorden, dat 1925 een jaar was van sterken vooruitgang. Uitvoer en invoer wisselden gelukkig weder van plaats, na de laatste jaren in verkeerden stand zich te hebben bevonden. De waarde van den uitvoer haalde niet alleen die van den invoer in, maar liet dezen laatste een flink stuk achter zich, aldus weder zorgende voor een voordeelige handelsbalans.

De planter of belanghebbende bij een cultuuronderneming zal wijzen op de groote bezorgdheid, welke hem het geheele jaar 1925 heeft vervuld wegens de abnormale weersgesteldheid. Eene droogte, als in tientallen jaren niet gekend! Men was steeds vol vrees voor een slechten oogst, ja zelfs voor sterker voortwoekeren van ziekten in de cultures en voor het afsterven der vruchtboomen. Gelukkig voorkwamen de goede productenprijzen eene ramp, maar hoe had alles niet schitterend kunnen zijn, als de natuur zich niet zoo onbarmhartig had betoond.

Zoo hangt het oordeel, dat men over de kolonie velt, veelal af van de plaats, waarop men zich stelt en van waaruit men den gang van zaken beschouwt."

Na eenige zeer interessante beschouwingen over Suriname als „plantage-kolonie", over de goud-, de balata- en de bauxiet-industrie geeft de schrijver het volgende antwoord op de bovengestelde vraag:

„Het ging der kolonie in 1925 als den man, die in een afgeloopen jaar zijn kapitaal zag achteruitgaan, maar wiens inkomen door bijzondere omstandigheden toch vermeerderde. Het bedrijf der verschillende industrieën bracht meer geld onder de bevolking en de waarde van den export nam aanzienlijk toe. Daardoor steeg ook de opbrengst der belastingen en kwam de kolonie economisch weder vrijwel in evenwicht. Daarentegen verarmden de koffie- en cacaocultuur. Veel van den koffieoogst ging door de droogte teloor of wel kwam niet tot volle ontwikkeling, terwijl de vruchtboomen zelve het zeer hard te verantwoorden hadden. Of de cacaocultuur zich ooit weder tot een loonende cultuur zal kunnen opwerken wordt door deskundigen zeer betwijfeld. Nieuwe aanplant van koffie of cacao had bijna niet plaats. Men heeft daarvoor het kapitaal niet en de exploitatiekosten zijn te veel bezwaard door belastingen en opgelegde verplichtingen, dan dat de ondernemingen voor vernieuwing geld zullen kunnen vinden in de eventueel te maken winst. Ook de sinaasappelcultuur leed zwaar onder de droogte, evenals de rijstcultuur. En de suikercultuur ontkwam evenmin aan den nadeeligen invloed van het weder, al verminderde de productie niet door den grooteren aanplant. Bij de suiker was het hooge suikergehalte een belangrijk voordeel"......

Het volgende moge nog uit het verslag aangehaald worden:

......„Van maatregelen, als in een vorig verslag aangegeven, die de Nederlandsche Regeering in samenwerking met het Koloniaal Bestuur, in het belang van de kolonie zou kunnen nemen, viel in 1925, evenmin als in 1924, naar buiten iets te bespeuren. Ook het mondeling overleg tusschen Minister *de Graaff* en den Gouverneur *van Heemstra*, tijdens diens verlof, leidde niet — zooals de inmiddels nieuw opgetreden Minister Dr. *J. C. Koningsberger* aan de Tweede Kamer der Staten Generaal in zijne memorie van antwoord betreffende de Surinaamsche begrooting van 1926, 18 Maart j.l. medegedeeld heeft — tot reeds concrete, goed gefundeerde en voor verwezenlijking vatbare plannen tot bevordering van het algemeen welvaartspeil in dit gewest. Dit is zeer te betreuren. Op den tegenwoordigen Minister, die uit ervaring weet, wat koloniale landbouw beteekent, is thans alle hoop gevestigd voor den eindelijken wederopbloei van de, niettegenstaande de vele aan subsidie uitgegeven millioenen, toch verwaarloosde kolonie"......

Met Mr. Schoch hopen wij dat Dr. Koningsberger alles zal doen om de kolonie uit het moeras te halen, maar dan zal Zijne Excellentie zich schrap moeten

zetten tegen het Departement van Financiën. Ons zijn n.l. allerlei geruchten ter oore gekomen over *groote* versoberingsplannen, die dit departement ten opzichte van Suriname heeft. Wij hebben meermalen in dit blad als onze meening te kennen gegeven dat men met die versobering niet anders bereikt dan het subsidie een paar ton lager te maken. Om de kolonie tot bloei te brengen en zoodoende van het subsidie af te komen zijn heel andere middelen noodig dan afbraak. Welken hoogen dunk wij ook hebben van de kunde der ambtenaren van het Departement van Financiën, die versobering zouden wij hun niet toevertrouwen. Gouverneur van Sypesteyn — een der beste gouverneurs, die Suriname gehad heeft — ging naar Suriname met de belofte dat hij een eind zou maken aan het subsidie van het Moederland. Hij kreeg den bijnaam van den gouverneur van de subsidievermindering quand-même. Men leze in de *„Encyclopaedie van Nederl. West-Indië"* onder het hoofd van Sypesteyn hoe het onder dezen gouverneur gegaan is met de subsidievermindering.

De versobering komt neer op verwaarloozing van vitale belangen en de kolonie zal er te dieper door zinken. Alleen groote moderne landbouwondernemingen kunnen Suriname er boven op helpen. Eenmaal zullen de oogen der kapitaalkrachtigen in den lande opengaan en zullen zij inzien welke onschatbare cultuurmogelijkheden de kolonie aanbiedt. Daarin zijn hen reeds voorgegaan Amerikaansche, Belgische en Engelsche kapitalisten.

Als het Departement van Financiën de verkrijging van dit inzicht kan bespoedigen, zal het tot vermindering van het Moederlandsche subsidie aan de kolonie meer bijdragen dan door afbraak, die zich vroeg of laat wreekt. Men zette de meening van zich af dat een kolonie een handelszaak is die op dezelfde manier als een handelsonderneming gesaineerd kan worden en dan liefst door zakenmenschen. Heeft hetgeen wij om ons heen zien gebeuren niet het vertrouwen geschokt in het beleid van de „zakenmenschen"?

* * *

In de N. R. Ct. van 21 Mei, Avondblad D, lazen wij een interessant artikel over *„bijzondere costuymen van het Dokovolk"*, naar aanleiding van mededeelingen van den missionaris D. Wynant in de laatste aflevering van *„Congo"*. De Doko wonen in het Bangala-district. Het is merkwaardig hoeveel overeenkomst er is van de zeden en gewoonten der Boschnegers in de wouden van Suriname met die der Doko.

In het ochtendblad C van denzelfden dag een artikel over *„Geesten bij de Karaïben"*, ontleend aan een artikel van Pater W. Ahlbrinck C.ss.R., missionaris in Suriname, in den jaargang 1925—1926 van het *„Missiewerk"*, naar aanleiding van onthullingen van een Caraïbischen pü yei (geestenbezweerder). Over deze geestenbezweerders verschijnt ook een reeks artikelen van de hand van den heer A. P. Penard in het Surinaamsche weekblad *„De Periskoop"*.

* * *

De postzegels van Suriname en Curaçao van 3, 10 en 15 cent zijn thans, overeenkomstig de internationaal vastgestelde kleuren in resp. groen, rood en blauw verschenen.

Curaçao.

Minister en Koloniale Raad.

Het Voorloopig Verslag van den Kolonialen Raad reageert op de in ons blad van 29 April l.l. aangehaalde woorden aldus:

„Zonderling deed het aan in de memorie ad art. 129 de laconieke toelichting te lezen: „De uitvoering der werken van de watervoorziening zal afhangen van het advies door Prof.. Kraus, op verzoek van Z. E. den Minister van Koloniën, in deze uit te brengen. Indien wordt overgegaan tot de uitvoering der werken, zullen daarvoor fondsen beschikbaar moeten zijn, die door leening zullen zijn te verkrijgen." Daaruit valt zijn af te leiden, dat de organen, die over de gelden stemmen, niet dezelfde zijn als die, welke tot het uitvoeren der werken beslissen, terwijl men zelfs zou kunnen beweren, dat, als Prof. Kraus tot uitvoering adviseert, er met of zonder 's Raads medewerking voor fondsen zal gezorgd worden.

Wat hiervan zij, in elk geval verlangen de afdeelingen te vernemen, wat de beteekenis en de juiste bedoeling dier zinsnede is en welke voorstelling het Bestuur zich omtrent den verderen loop dezer zaak gemaakt heeft. Doch ook overigens is het, naar het oordeel der afdeelingen, niet mogelijk, de gelden noodig voor de voltooiing der werken voor de watervoorziening en de rente der leening te voteeren, zoolang over de hoofdzaak geen beslissing is genomen. Het ontwerp betreffende de watervoorziening is den 19en October 1925 ingediend met dank bij voorbaat voor een zeer spoedige behandeling en den 23en November 1925 is door den Raad voorloopig verslag uitgebracht. De memorie van antwoord is pas den 18en Maart 1926 verschenen. Hoe zou dan over de rente eener leening, waarover de Raad zich nog niet heeft uitgesproken, gestemd kunnen worden? Evenbedoeld ontwerp behoort vooraf te gaan. In het voorloopig verslag daarop is met nadruk verklaard, dat de afdeelingen *algemeen* en *eenparig* tegen de leening zijn. Zonder een woord daarover wordt, alsof het reeds een voldongen feit was, eventjes zeventig duizend gulden als rente der leening gevraagd, enkel met boven weergegeven eigenaardige redeneering, die van weinig deferentie getuigt en zelfs als een intimidatie zou kunnen worden beschouwd. Verschillende leden verklaarden, dan (dat?) niemand meer dan zij belang kan hebben bij het tot stand komen eener behoorlijke watervoorziening of last van den tegenwoordigen toestand kan ondervinden of kan wenschen, dat Curaçao zoo modern en up to date mogelijk is, maar dat hun afwijzende houding ten aanzien van de leening haar grond vindt in het feit, dat zij geen garantie, geen waarborgen zien in de onderneming, welke zij als zeer gewaagd beschouwen, waarin zij geen vertrouwen stellen en geen kapitaal zouden steken, indien die van een particuliere maatschappij uitging. En indien zij er hun eigen geld niet in zouden beleggen, kunnen zij het niet van zich verkrijgen gelden der gemeenschap, waarover zij tot op zekere hoogte kunnen beschikken, voor dat doel aan te wenden. Dat achten zij niet te verdedigen en niet overeen te brengen met hun verantwoordelijkheidsgevoel.

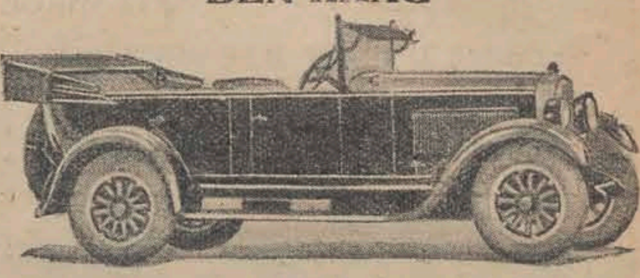
Deze leden gaven ook als hunne meening te kennen, dat, indien de wetgever in Nederland tegen den zin van den Raad, al moge het ook op advies van Prof. Kraus zijn, tot eene leening ten laste van Curaçao mocht besluiten, de wetgever in Nederland ook de verantwoordelijkheid voor zijne daden te aanvaarden en Nederland de geldelijke gevolgen dier beslissing te dragen heeft. Het risico mag dan h.i. niet op Curaçao worden afgewenteld. Lukt de zaak, dan krijgt Nederland het geld terug; kunnen niet geregeld en naar behooren de renten worden betaald en de aflossing plaats hebben, dan zal h.i. Nederland, indien daar de leening doorgedreven wordt, zich er bij hebben neer te leggen, doch dat Curaçao geen aansprakelijkheid wegens eene leening worde opgelegd, indien dit gebiedsdeel die heeft afgewezen.

Naar aanleiding van vorenaangehaalde, onaangenaam aandoende zinsnede in de memorie van toelichting, voelen de afdeelingen zich noodgedwongen verplicht van deze gelegenheid gebruik te maken, het bovenstaande ter kennis van Regeering en Staten Generaal te brengen en ernstig de aandacht voor deze aangelegenheid te verzoeken.

Indien de totstandkoming van de watervoorziening afhankelijk is gesteld van het advies van Prof. Kraus, van zijn *ja* of zijn *neen*, had dan het Bestuur met den aankoop van verschillende der onroerende goederen, verband houdende met de watervoorziening, niet moeten wachten op het beslissend jawoord van Prof. Kraus? Waarom dan een dienstreis van den Chef van den Mijnbouwkundigen dienst naar Holland in Mei 1925, die besprekingen met den Minister van Koloniën gevoerd en tevens nagegaan heeft of het mogelijk was een aannemer te vinden?

Indien alles afhankelijk is van het oordeel van Prof. Kraus, zou men zeggen, dat het onderzoek van twee mijningenieurs op Curaçao, dat *verbazend veel geld gekost heeft en nog kost,* niet veel anders is dan het verzamelen van materiaal, teneinde Prof. Kraus in de mogelijkheid te stellen zonder zelf op Curaçao te komen een beslissing te nemen. Is dat zoo, dan, werd er gemeend, had het wel op den weg van het Bestuur gelegen zulks eerder bekend te maken.

Naar aanleiding van het medegedeelde omtrent het hooren van een in Nederland gevestigden deskundige achten de afdeelingen het niet ondienstig hier in herinnering te brengen, dat het volgens het Voorloopig Verslag op de suppletoire begrooting betreffende de watervoorziening, niet uit de afdeelingen het plan is opgekomen om deskundigen in Nederland te hooren, doch dat *nadat* aan de afdeelingen ter deze zake eene mededeeling was gedaan, dit punt besproken is, waar-

bij zelfs verschil van gevoelen aan den dag is getreden.

Bij lezing van bedoeld voorloopig verslag blijkt verder, dat het hooren van een deskundige in Nederland ook slechts verband hield met de kosten aan de watervoorziening verbonden. Nu het Bestuur over de watervoorziening zelf een deskundige wil hooren, werd in ernstige overweging de *Curaçaosche Petroleum Industrie Maatschappij* alhier te verzoeken in deze van advies te dienen. Die maatschappij toch heeft reeds een uitgebreide watervoorziening, heeft dus de zaak grondig bestudeerd en op dit gebied ervaring opgedaan, waarvan Curaçao voor zijn watervoorziening een dankbaar gebruik zou kunnen maken.

Bij deze besprekingen wilden enkele leden er den nadruk op leggen, dat de Raad het zich voorbehoudt, bij de verdere behandeling van het ontwerp-suppletoire begrooting in zake de watervoorziening gezichtspunten naar voren te brengen, die afwijken van de zienswijze van het Bestuur daaromtrent."

Het droogdok.

Het door de Scheepsbouwwerf te Nieuwe Waterweg, te Schiedam, in opdracht van de Curaçaosche Scheepvaart Mij., gebouwde droogdok, heeft de reis aanvaard, gesleept door de sleepboot „Roode Zee", van L. Smit & Co"s Internationale Sleepdienst.

Het dok is 287' 5½" lang, 76' 6" breed en 8' 7" hol, met een diepgang van ongeveer 3½' en heeft een lichtvermogen van 3000 ton.

Het werd door vier havensleepbooten op stroom gebracht en aldaar door de sleepbooten „Roode Zee", „Hudson" en „Rozenburg" overgenomen. De „Hudson" assisteert nog mede de Noordzee over, waarna de „Roode Zee" alleen het dok over den 4200 mijl langen afstand zal sleepen.

Het commando berust bij kapitein Nils Persson.

(Alg. Hbl.).

Bezoldiging van landsdienaren.

In aansluiting van hetgeen wij 8 en 22 April l.l. aan de begrootingsstukken over dit onderwerp ontleenden, geven wij thans wat het Voorloopig verslag van den Kolonialen Raad daarover zegt.

Eerst over den duurtebijslag:

„Met het stelsel bij het toekennen van duurtebeslag aanvaard kon men zich niet vereenigen. De grens van ƒ 6000.— achtte men zeer willekeurig gekozen. Na een langen lijdensweg en na bezwaren van allerlei aard is er tusschen Regeering, Bestuur en Raad overeenstemming verkregen en een nieuwe traktementsregeling tot stand gekomen. En nu moest het het Bestuur niet vrijstaan, al dan niet door de Regeering gesteund door het toekennen van willekeurige duurtetoeslagen daarin wijziging te brengen. Het Bestuur kweekt daardoor ontevredenheid en misnoegdheid in het ambtenarencorps. Ongewenschte toestanden, die de bezoldigingsregeling wilde wegwerken, worden zoodoende weer geschapen. Bovendien schijnt het, dat de griffier van het Hof van Justitie en de advokaat-generaal, die beiden een inkomen van minder dan ƒ 6000.— hebben, in 1925 geen duurtetoeslag gekregen hebben en thans krachtens bijzondere bepaling minder krijgen, dan volgens de algemeene regeling hun zou toekomen, terwijl zij bij vroegere regeling wel in den algemeenen duurtetoeslag gedeeld hebben. Indien zulks aan het door het huidig Bestuur ontworpen systeem te wijten is, behoort, naar de zienswijze der afdeelingen, het betrokken besluit herzien te worden. Uitsluiting van genoemde ambtenaren van den algemeenen duurtebijslag werd niet billijk geacht.

Door het partieel wijzigen van de salarisregeling en het toekennen van duurtetoeslagen wordt het verband, dat door den wetgever tusschen verschillende bezoldigingen is gelegd, verbroken en het geheele stelsel uit zijn voegen gerukt. Verhooging van slechts een of een groep bezoldigingen is naar de meening der afdeelingen niet dan bij hooge uitzondering, bij dringende noodzakelijkheid en na vergelijking met andere daarmede overenkomende te verdedigen.

Onbegrijpelijk kwam het voor, dat het Bestuur het inkomen van den heer Molengraaff met ƒ1.200.— 's jaars verhoogd en op ƒ 10.800.— gebracht heeft. Waarom, zoo vraagt men, deze verhooging? Om welke reden iemand, die reeds een flink salaris heeft en daarenboven tijdelijk en toelage krijgt als wnd. Directeur van Openbare Werken zulk een verhooging toegekend en wel zonder dat zulks op de begrooting voorkwam?"

En thans over de bezoldigingsverhooging van den administrateur van financiën.

„Met verwijzing naar hetgeen in de algemeene beschouwingen is gezegd betreffende duurtebijslag en verhooging van slechts een of een groep bezoldigingen,

werd bij deze posten opgemerkt, dat de ambten van Administrateur van financiën en postdirecteur niet de eenige zijn, die in beteekenis gewonnen hebben en wier verantwoordelijkheid en dienstprestaties beduidend toegenomen zijn en men achtte het billijk, dat, als traktementsverhooging voor een of twee dier ambten zou worden voorgesteld ook voor de andere dergelijke voorstellen gedaan worden. En wat dit laatste betreft valt er naar het oordeel van vele leden bij het tegenwoordig beeld van de ontwerp begrooting, welke een beduidend nadeelig saldo aanwijst, aan traktementsverhooging en een algeheele herziening van de bezoldigingsregeling niet te denken.

De opmerking werd gemaakt, dat bij deze artikelen traktementsverhooging wordt voorgesteld, terwijl „ten einde het bezoldigingsbesluit niet te wijzigen" een persoonlijke toelage wordt voorgesteld voor den Directeur van den Openbaren Gezondheidsdienst, die volgens dit besluit ƒ 7.008.— aan bezoldiging geniet en van welke geneeskundige volgens de memorie van toelichting eenige bijzondere ervaring op het gebied van hygiëne en bacteriologie vereischt wordt."

Jubileum.

15 April l.l. was de directeur der C.P.I.M. 25 jaar geleden in dienst der Kon. Mij. t. expl. v. petr. in N.-I. getreden. De Koningin benoemde hem ter gelegenheid hiervan tot ridder in de orde van den Nederlandschen Leeuw.

Geschiedkundige Sprokkelingen.

's Lands wijs 's lands eer.

Curaçao, den 17e Mei 1820.

Ik neem de vrijheid Uwe Excellentie bij deze kennis te geven dat ik voornemens mijn woonhuis gelegen aan de overzijde dezer haven te verloten, waartoe ik Uwe Excellentie verzoek derhalver (derzelver?) toestemming te willen verleenen, zullende aan de gebruikelijke bepaling van een lot aan ieder der protertansche (protestantsche?) gemeente aftestaan worden voldaan.

Waarmede ik de eer heb te zijn

Uw's Excellentie's

onderdanige dienares,

MABEL BEUTN[illegible]

Zijne Excellentie Mr. P. B. Van Starkenborgh, Gouverneur-Generaal ad interim dezer en onderhoorige eilanden, Ridder van de orde der Nederlandschen Leeuw, etca, etca, etca.

Uit den Verren Vreemde.

Zuid-Afrikaansche vragen van den dag.

Uit het ons stamverwante land komen in den laatsten tijd berichten van ongewonen klank.

Het meest heeft wel getroffen de verklaring van den Z.A. premier Hertzog, volgens welke Zuid-Afrika en Engeland onder eenzelfden koning staan, maar overigens elk voor zich even zelfstandig zijn. Indien Z.A. zoo dom zou zijn om zich staatkundig van Groot-Brittannië los te willen verklaren, dan zou het hiertoe gerechtigd zijn. Zeer opvallend, een dergelijke uiting, zelfs al neemt men aan dat zij bij een korte samenvatting en weergave wat scherper belijnd kan zijn, dan zij inderdaad geluid kan hebben. Het recht om desverkiezend geheel op eigen beenen te gaan staan, zou dan door de hoogste autoriteit in Z.A. verkondigd zijn. Z.A. zou van dit recht geen partij trekken, omdat een zoodanige daad dom zou zijn. Maar over tien, twintig, vijftig jaren zou men hierover wel eens anders kunnen gaan oordeelen, of een partij, die zulks in het geheel niet dom mocht achten kon ook wel eens de overhand krijgen, en dan is het recht op zelfstandigheid in 1926 reeds uitgesproken door 's konings eersten minister.

Men zij ook indachtig, dat de verhouding waarin Z.A. tot het Britsche Rijk staat dezelfde is als die waarin de andere dominions gesteld zijn. Wordt de verklaring zoo aanvaard, dan heeft zij dus een zeer vèr reikende strekking. In October zullen in Londen de premiers der dominions weer in *Imperial conference* samen komen. Daar zullen de onderlinge verhoudingen aan de orde komen, door Herzog's verklaring zal de oplettendheid voor dit nummer der agenda wel zeer zijn verscherpt.

Een tweede zaak, wier beteekenis in verband met het voorafgaande mag worden beoordeeld, is die van de eigen vlag. De vlaggen-kwesties komen in de mode. In ons land meenden, eenigen tijd geleden, enkelen er op te moeten aandringen, dat officieel zou worden vast-

...d hoe de vlag van Nederland eigenlijk is (dit schijnt ...nu toe niet in wet of besluit te zijn geschied), en ...meenden dan het oranje, blanje, bleu te moeten aan...elen voor de kleuren van Nederland's vlag. Geluk... is deze zaak niet tot een twistappel onder ons volk ...orden, dat zich met rood, wit, blauw best tevreden ...gelukkig voelt, zonder er daarom aanstoot aan te ...en als iemand, die zulks om de eene of andere ...n gewenscht acht, daar den oranjen wimpel bij laat ...peren, of wel het oranje, blanje, bleu uitsteekt. In ...schland neemt, zooals men weet, het conflict oude ...vlag, of nieuwe rijksvlag de beteekenis aan van een ...ige tegenstelling, die nog geenszins is uitgevochten. ...-Afrika staat onder de Britsche vlag, de Union Jack. ...regeering te Kaapstad vond 't echter noodig dat ... ook zijn eigen vlag zou hebben, niet om de ...sche te verdringen, doch om naast de Britsche ge...rd te worden, zooals dit ook elders gebeurt met ...vinciale, stedelijke vlaggen, zooals binnen het ...sche rijk de afzonderlijke staten hun vlag hebben, ...als ook het Roode Kruis zijn vlag overal ontrolt ...st het nationale symbool.

...it vele ontwerpen koos de regeering, volgens mede...ling den 20 Mei door Dr. Malan, minister van ...nenlandsche Zaken in de Volksvertegenwoordiging te ...pstad gedaan, een vierkleur: een roode baan langs ... stok, horizontaal daarop: groen, geel, blauw, in ...en van gelijke breedte.

...ijn er, die aan deze vlaggekwestie niet veel betee...nis hechten, er inderdaad niet meer in ziende dan ...even aangegeven werd, van andere zijde wordt er ...er in of achter gezocht. Zoo heeft de bekende oud...mier Smuts het ontketenen van deze gevoelskwestie ...t onder de tegenwoordige omstandigheden gelaakt. ... in Natal, waar een sterkere pro-Britsche strooming ...n laat gelden dan in de andere Boerenstaten, werd ...en het vlagontwerp geprotesteerd door een alge...menen Britschen vlaggedag, daags vóórdat het ont...rp in de Volksvertegenwoordiging kwam — en aan...nomen werd. De laatste mail-berichten maken ge...g van voortgezette demonstraties tegen de Z. A.-vlag; ...ze zouden zelfs zoodanigen omvang hebben aange...men, dat de regeering de verdere beslissing over het ...ren van een eigen vlag voorloopig zou hebben aan...houden.

...aast deze punten, die nieuwe gevoeligheden doen ...staan, is echter ook melding te maken van een kans ...verbetering in een oude kwestie, waardoor in dit ... dan wat ontspanning zou kunnen komen. „Een ...op zou *kunnen* komen"; meer nog niet, maar 't ...toch iets, na lang wanhopig te vergeefs uitzien.

Een telegram van 19 Mei luidde:

„Lord Birkenhead deelde in het Hoogerhuis mede, ...t men schikkingen had gemaakt tot een conferentie ...schen vertegenwoordigers der regeering van de ...id-Afrikaansche Unie en der regeering van Indië, ten ...de tot een vriendschappelijke regeling te geraken ... problemen betreffende het verblijf van personen ...n Indische afkomst in de gebieden der Unie van Zuid-...ika. Over den tijd en de plaats dezer conferentie ...den thans besprekingen plaats tusschen hem en ... onderkoning van Indië.

...irkenhead voegde er bij, dat het nog ontijdig zou ..., te zeggen, dat het houden dezer conferentie de ...rheid verschaft, dat men het eens zal worden, of ... een compromis zal worden bereikt. Wanneer een ...hil als dit tusschen twee constitueerende elementen ... het Rijk een acuut stadium heeft bereikt, staat het ...aan de regeering van Z.M. om voorstellen te doen, ...nog minder, om een oplossing voor te schrijven. De ...ering van Zuid-Afrika had opofferingen gedaan, ... in de conferentie toe te stemmen, en de regeering ... Indië was haar erkentelijk voor de welwillendheid ... geduld, betoond bij een zaak, welke vele elementen ...hare bevolking ten nauwste betreft."

... hetgeen wij hier eerder over de hangende kwestie ...en medegedeeld werd het belang, dat Britsch-Indië ...Z.A. bij deze zaak hebben, reeds naar voren ge...cht. Ook weet men, dat dergelijke kwesties door de ...sregeering zijn verklaard tot interne aangelegen...en der samenstellende deelen van het Rijk. Maar ...mede zijn zij niet uit de wereld geholpen, nu zij ...al bestaan en nu de goede verstandhouding tus... die deelen er in ernstige mate door wordt ge...d. Het al dan niet vinden van een oplossing heeft ...kenis voor alle dominions; immers ook Kenia, ...ada en Australië hebben hun Britsch-Indisch ...migratie-vraagstuk.

...ver den stand van zaken nog een kort woord. ...Z.A. heeft een talrijke kolonie van Br. Indiërs, af...melingen van lang geleden geïmmigreerden, die ...en door nieuw aangekomenen versterkt is. Met het sluiten der immigratie zou het vraagstuk dus niet meer zijn op te lossen. Die Indiërs leven er in menig opzicht onder uitzonderingsbepalingen, welke zij als grievend en onbillijk beschouwen, en waarin de Z.A. regeering geen lust betoonde principieele verandering te brengen. Sedert lang wordt, ook van Br. Indië uit, hiertegen geijverd. Over en weer zijn delegaties, commissies, enz. gezonden. Zonder veel resultaat. Ook momenteel is een niet-officieele Z.A. deputatie in Br. Indië, en een Br. Indische deputatie in Z.A. De onlangs afgetreden onderkoning, lord Reading, heeft zich gemaakt tot een warm pleitbezorger voor de zaak der Indiërs in Z.A.; eindelijk schijnen Hertzog en Malan gewonnen te zijn voor het denkbeeld om een poging te doen ten einde door een conferentie, in gemeenschappelijk overleg, tot verbetering der verhoudingen te komen. Hierop doelt de mededeeling van lord Birkenhead. Als waarschijnlijk tijdstip voor de, in Britsch Indië te houden, conferentie wordt December genoemd. Dr. Malan zou zelf als hoofd van de Z.A. delegatie optreden.

Als hoofdmomenten zullen in behandeling komen, de gelegenheid voor Br. Indiërs in Z.A. om vrijwillig te repatrieeren, een kwestie waar heel veel mee gemoeid gaat, en waarvoor van de zijde der Br. I.'s meer bezwaren worden opgeworpen dan van Z.A. kant, en vervolgens de invloed der Br. I.'s op den levensstandaard in Z.A. Eigenaardig, terwijl elk land er prijs op stelt de loonen niet op te drijven tot boven den wensch der betrokkenen, maakt Z.A. bezwaar tegen de lage loonen waarvoor de Br. I.'s er werken, aangezien deze de loonen der blanke arbeiders drukken. De invloed van de Westersche arbeiders, of van hen, die hun toeneming in Z.A. wenschen te bevorderen, is zóó groot, dat de regeering te Kaapstad de oplossing van de kwestie van den levensstandaard overeenkomstig den wensch der blanke arbeiders tot een der voorwaarden heeft gemaakt, waarop zij zou zijn te vinden om wel in overleg te willen treden.

Waar wij bij de vorige punten de imperial conference te pas brachten, stippen wij hier ook aan, dat deze gezindheid ten goede tusschen Z.A. en Br. I., voor die algemeene ontmoeting te Londen als een goed voorteeken zal worden toegejuicht, en dat zij daar aan alle deelen des Rijks zeker zal worden voorgehouden als een *never despair* bij hun onderlinge geschillen.

Zou, bij eventueel vertrek op groote schaal van B. I.'s uit Z.A., de stroom niet, althans voor een deel, naar Suriname kunnen worden geleid? 't Zijn arbeiders, die een nieuw woonoord zoeken als blijvers.

Erratum.

In het stuk „De Noordpool", in het vorige nummer, kwam een zin voor, die, door een zetfout, onbegrijpelijk was (blz. 13, aanhef van de laatste alinea). De zin had aldus moeten luiden:

De kapitein van een schip heeft echter bij vroegere pool-ondernemingen alleen dan rang genomen bij de benaming der expeditie als hij tot de plan-ontwerpers had behoord of de hoofdleiding op zich nam.

Ingezonden.

Arnhem, 20 Mei 1926.

Aan de Redactie van het Kol. Weekblad.

Beleefd verzoek ik U in het e.v. Nr. het onderstaande als ingezonden te willen opnemen.

De Voorzitter van de afd. Arnhem van Oost en West,
HUGES.

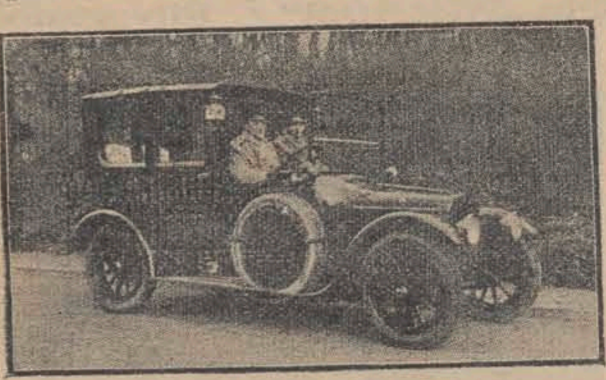
Indische Tentoonstelling te Arnhem.

De afdeeling Arnhem van Oost en West besloot een onderzoek in te stellen naar de mogelijkheid, om in Juni 1927 met succes te Arnhem een Indische tentoonstelling te kunnen houden.

De afdeeling is van meening, dat er tal van omstandigheden zijn, die pleiten voor de veronderstelling, dat deze tentoonstelling kans van slagen kan hebben. Van meerdere zijden werd bovendien reeds steun op verschillend gebied toegezegd.

Het doel van dit schrijven is om, waar het Bestuur van de afdeeling ten eenenmale geen ervaring heeft in deze richting, aan ieder belangstellende te verzoeken het Bestuur bij de organisatie wel met raad te willen bijstaan.

Berichten, opmerkingen, enz. worden gaarne ingewacht door Mr. J. Huges, Nieuwe Plein 52, Arnhem.

Verzending van poststukken per vliegtuig Rotterdam—Marseille.

's-Gravenhage, Hofweg 9, 20 Mei 1926.

Aan de Redactie van het Kol. Weekblad.

Wij hebben de eer U kennis te geven, dat het Comité Vliegtocht Nederland—Indië besloten heeft een proefvlucht te doen verrichten van Rotterdam naar Marseille, ten einde te demonstreeren de bekorting, welke de mailtijd, in het bijzonder met het oog op postvervoer, zou kunnen ondergaan indien genoemd vak per vliegtuig werd afgelegd. Tot dat doel zal de heer Ir. Grasé op Vrijdag 28 Mei a.s. des morgens te 3.45 uur van Rotterdam Waalhaven vertrekken met een van de K. L. M. gehuurd Fokkervliegtuig F VII A.

Aan den tocht zullen deelnemen als tweede bestuurder de heer W. S. van Os, als werktuigkundige de heer Uriot, als vertegenwoordiger van het Comité zijn secretaris Dr. W. L. Groeneveld Meijer en voorts een vertegenwoordiger van de Pers, alsmede 2 à 3 passagiers, indien daartoe gegadigden zich aanmelden; voorts zal het vliegtuig de hoeveelheid post vervoeren, welke daartoe volgens de door het Hoofdbestuur der Posterijen gepubliceerde gegevens zal worden aangeboden.

Het vliegtuig zal aansluiten op de mailboot Indrapoera, die op Vrijdag 28 Mei te 12 uur van Marseille zal vertrekken naar Ned.-Indië. De bedoeling is, dat het vliegtuig te Marseille zal verblijven tot de aankomst van het stoomschip Patria uit Ned.-Indië en zoo mogelijk op denzelfden dag zal terugvliegen, wederom met passagiers en post, naar Rotterdam Waalhaven en Amsterdam Schiphol. De datum waarop zulks zal geschieden, is in verband met het niet vaststaaande tijdstip van aankomst van genoemd stoomschip niet met zekerheid vast te stellen en zal nader op de Passagekantoren der K. L. M., Leidsche Plein, Amsterdam en Coolsingel, Rotterdam worden bekend gemaakt, evenals het vermoedelijk uur van terugkomst van het vliegtuig te Waalhaven en Schiphol. Verwacht wordt, dat dit zal zijn op 4 Juni a.s. in den namiddag.

Hoogachtend,
Comité Vliegtocht Nederland—Indië,
Dr. W. L. GROENEVELD MEIJER,
Secretaris.

In aansluiting bij deze kennisgeving laten we hier volgen eene haar aanvullende bekendmaking van den directeur-generaal der posterijen en telegrafie.

Red Kol. Weekbl.

De gelegenheid wordt opengesteld om met het vliegtuig gewone en aangeteekende correspondentie (met uitzondering van stukken met aangegeven waarde) voor Ned.-Indië te verzenden. De daarvoor boven de gewone porten en rechten verschuldigde bijslag bedraagt: 15 cent per 20 gram of gedeelte van 20 gram voor brieven; 15 cent per briefkaart; 10 cent per 50 gram of gedeelte van 50 gram voor de overige stukken.

Deze bijslag, welke door middel van gewone frankeerzegels kan worden voldaan, wordt ten bate van het comité geheven.

Het adres van de correspondentie moet een duidelijke aanwijzing „per luchtpost" of een soortgelijke aanwijzing dragen.

De aandacht wordt er nadrukkelijk op gevestigd, dat correspondentie voor Ned.-Indië, voorzien van de aanwijzing „per luchtpost", per vliegtuig zal worden overgebracht, ook al is opneming in de op 25 en 26 Mei per trein te verzenden mails mogelijk.

Het vliegtuig zal van Marseille naar Nederland (Rotterdam—Amsterdam) terugkeeren na aankomst aldaar van het stoomschip Patria, dat 12 Mei van Batavia is vertrokken en 5 Juni te Marseille wordt verwacht.

Blijkens van de Indische postadministratie ontvangen telegrafische mededeeling bevindt zich post aan boord, welke bestemd is om per vliegtuig naar Nederland te worden vervoerd.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

HOOFDBESTUURSVERGADERING op *Zaterdag 5 Juni e.k.*, des voorm. ten 11 u., in het Hotel Monopole te Amersfoort.

Agenda:

1. Opening.
2. Notulen (Zie K. W. van 13 Mei '26, No. 19).
3. Besprekingen in verband met de Agenda der Algemeene Vergadering.

JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERING *dienzelfden datum* in genoemde inrichting, des n ten 2 ure.

1. Opening en herdenking wijlen Mr. Sonneveld.
2. Notulen (Zie K. W. van 29 October '25, No. 44)
3. Jaarverslag, Rekening en Verantwoording '25 rapport der Verificatie-Commissie en Begroot 1926. (Zie K. W. van 18 Maart '26, No. 11).
4. Benoeming Commissie van Verificatie, Rekening Verantwoording 1926.
5. Voorziening vacatures H.B.
6. Voorstel afd. Nijmegen — a en b. — (Zie K. W. 22 April 1296, No. 16).
7. Propaganda.
8. Bepalen plaats en tijdstip volgende Algemeene gadering.
9. Rondvraag en sluiting.

N.B. Het Bestuur der afdeeling Amersfoort stelt voor de uren tusschen en na deze bijeenkom dienstbaar te maken aan gezellig onderling verkee

De Secretaris,
VAN DER BRUGH

Door de Directie van het Trianon-theater, Pri straat 40, den Haag, daartoe welwillend in de gele heid gesteld, kunnen de leden van „Oost en West", t den gereduceerden prijs van ƒ 1.10, de gala-voor ling bijwonen van het tooneelstuk „De Vlam", Hans Müller, te geven door Mevr. Greta Lobo-Braa siek en haar gezelschap, op Zaterdag 29 Mei e.k., avonds ten 8 ure.

Plaatsbespreking, op bewijs van lidmaatschap, het theater op Vrijdag 28 en Zaterdag 29 Mei, 10—4 ure.

Van het Informatie-Bureau

INDISCHE VERLOFGANGERS.

J. D. H. Kuyp, Boekhouder bij de Banka-tinwinn Baronielaan 217, Ginneken.
H. M. Gerbehy. Werkmeester bij de Staatsspoor Tramwegen, Zuiderstraat 22rood, Haarlem.
H. A. van der Meer, Werkmeester bij de Staatsspoor en Tramwegen, President Steynstraat 76, H.
R. L. Holst, Stationscommies 3de kl. bij de Staats en Tramwegen, Verhulststraat 106, 's-Gravenh
H. Warnars, Ambtenaar 4e kl. (groep II) bij den der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen, Groot toginnelaan 92, Den Haag.
J. Roorda, Onderwijzer 1ste kl. bij het Openbaar L. O., Loosche Weg 114, Apeldoorn.
P. J. den Baars, Controleur 2de categorie bij den P en Telefoondienst, Pension v. d. Heijden, Berks 26, Den Haag.
J. G. A. de Zwart, Hoofdopzichter bij den Waters en 's Lands B. O. W., Columbusstraat 86, 's-Gra hage.
H. W. Hooper, waarn. Kantoorhoofd bij de Pensi en Weduwen- en Weezenfondsen van de Ind. bur lijke en locale ambtenaren te Weltevreden, Laan Meerdervoort 568, Den Haag.
A. Stumpf, Inspecteur der contrôle bij de Staatssp en Tramwegen, Graaf van Lijndenlaan 10, Apeldo
A. S. L. Spoor, Controleur 1ste kl. bij het Binnenl stuur op de bezittingen buiten Java en Mad Sonoystraat 23, Den Haag.
A. Schuurman, Opziener (machinesteller) bij het rine Etablissement te Soerabaja, Diaconiestraat Den Helder.
D. den Hartogh, Adjunct-Inspecteur van Finan Bentinckstraat 115, Den Haag.
J. W. M. van Bakel, Onderwijzer der 2e kl. bij Openb. Eur. L. O., Adelheidstraat 129, 's-Gravenh
Dr. J. W. Bart, Directeur der H.B.S. te Bandoeng nekenweg 143bis, Breda.
A. H. J. Offermans, Controleur 1e kl. bij den P. Telefoondienst, Obrechtstraat 503, Den Haag.
J. B. Vortman, Controleur bij den dienst der Zouti Groeneweg 162, Zwolle.
G. C. Twijsel, Adjunct-referendaris bij het Dep. Justitie, Paulinastraat 42, Den Haag.
H. P. Pels, Commies voor de Belastingen te Teg chimedesstraat 62, Den Haag.
L. A. van der Veen, Politie-opziener in de resi Soerabaja, St. Jansplein 4, Schiedam.
C. M. Verdonk, Hoofdopziener (burgerlijk amble bij den Artillerie Constructie Winkel te Band p/a. H. Verdonk, 's Molenaarsbuurt, Alphen a.d.

Posthuma, Onderwijzer der 1ste kl. bij het Openb. Eur. L. O., Verlengde Dracht, Heerenveen.
Mevr. E. Posthuma geb. de Kok, Onderwijzeres der 3e kl. bij het Openb. Eur. L. O., Verlengde Dracht, Heerenveen.
Beyer, Gediplomeerd gezaghebber bij het Binnenl. Bestuur, Laan van Meerdervoort 222, 's-Gravenhage.
P. J. Somers, 1e Officier bij de Gouvernements-Marine, Nieuwstraat 5, Vlissingen.
J. J. F. de Vries, 2e Officier bij de Gouvernements-Marine, Tullingstraat 55, 's-Gravenhage.
Mej. C. S. H. Souisa, Onderwijzeres der 2e kl. bij het Openb. Eur. L. O., Zeestraat 48, 's-Gravenhage.
R. Adolf, Ambtenaar voor den handenarbeid, Oudegracht 120A, Alkmaar.
P. Camfferman, Hoofd der werkplaatsen bij de Strafgevangenis en Huis van Bewaring te Madioen, Engelenburgstraat 125, 's-Gravenhage.
I. J. Goudswaard, Onderbeheerder bij het havenbedrijf te Soerabaja, Reederstraat 18huis, Rotterdam.
J. G. Peeting, Controleur 1e kl. bij de Landelijke inkomsten te Kediri, Gymnasiumstraat 2, Assen.
Ir. J. G. Meerdink, Ingenieur 2e kl. bij den Waterstaat en 's Lands B. O. W., Abeelstr. 34, 's-Gravenhage.
H. G. Gerke, waarn. Secretaris der residentie Palembang, Hoogeweg 19, Zandvoort.
E. G. G. R. Ellendt, Adjunct-ambtenaar voor de Inklaring bij de Staatsspoor- en Tramwegen, p/a. A. Teunissen, Bennekom.
Raden Mas Soegondo, 1e Luitenant der Infanterie, Haarlem (poste restante).
W. Stevels, Kapitein der Infanterie, Archimedesstraat 62, 's-Gravenhage.
E. A. Lüder, 1e Luitenant-kwartiermeester, p/a. Mevr. Rijkholt, Verl. Heerenweg 57, Groningen.
A. van Luyn, Onderluitenant der Infanterie, Sumatrastraat 13, Amersfoort.
H. G. Oltmans, Technisch Ambtenaar 2e kl. bij den P. T. en Telefoondienst, Villa Wasescha, Davos-dorf.

UITZENDING VOOR 's LANDS DIENST IN NEDERLANDSCH-INDIË, SURINAME EN CURAÇAO.

1°. Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen Staatsdienst:

a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs, in bezit der hoofdakte;
b. leeraar (leerares) in de klassieke talen;
c. leeraar (leerares) M. O. Nederlandsch (doctoren of doctorandi Ned. letteren genieten de voorkeur);
d. leeraar (leerares) M. O. Fransche taal (volledig bevoegd);
e. leeraar (leerares) M. O. Duitsche taal (volledig bevoegd);
f. Gouvernementsarts bij den dienst der volksgezondheid (dienstverband 3 of 5 jaren);
g. landbouwconsulent bij den Landbouw Voorlichtingsdienst;
h. textielvakman (hoofd der werkplaats) bij het gevangeniswezen in de bijzondere strafgevangenis te Sragen (Soerakarta);
i. jutewever (gediplomeerd technisch-ambtenaar 2de klasse) bij idem;
j. adjunct-accountant voor den belastingaccountantsdienst;
k. officier van gezondheid 2de klasse (in vasten en tijdelijken dienst).

2°. Uitzending voor 's Lands dienst in Suriname:
a. lid van het Hof van Justitie;
b. 2 hoofdonderwijzers.

3°. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao:
a. 2 hoofdonderwijzers;
b. 2 hoofdonderwijzeressen;
c. 2 loodsen.

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Ministerie van Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling A.B. (voor de betrekkingen, genoemd onder 1°., *a* t/m *j*), tot de 8ste afdeeling (voor de betrekking onder 1°., *k*) en tot de 10de afdeeling (voor de betrekkingen onder 2°. en 3°.).

Ik legateer aan de Vereeniging „Oost en West", gevestigd te 's-Gravenhage en goedgekeurd bij verschillende Koninklijke Besluiten, de Somma van

....

De ondergeteekende,

....

Naam.

....

Woonplaats.

Desverkiezend voege men hierbij: Vrij van alle kosten en rechten, ook van het recht van successie.

Mutatiestaat van 19 tot 26 Mei.

Nieuwe Leden:

	Geïntroduceerd door:
Ir. E. H. Karsten, Oud-Hoofdingenieur O.-I., Arnhem, Zijpendaalsche Weg 1. ƒ 5.—	Secretaris Afd. Arnhem.
G. L. van Straaten, Architect, Arnhem, Velperplein 1. ƒ 5.—	Secretaris Afd. Arnhem.
van Dam, Haarlem, Garenkokerskade 40. ƒ 5.—	Voorzitter Afd. Haarlem.
Mevr. A. G. Timmers-Reich, Den Haag, Wilhelminastraat 87. ƒ 5.—	Secretaris Afd. Den Haag.
Hendriks, Assistent-Resident der Gajoe- en Alaslanden te Takengan (Atjeh). ƒ 5.—	Eigen aanmelding.

Afschrijven:

Mr. F. J. H. de Wetstein Pfister, Driebergen, „Heidenstein" (overleden).
Mevrouw F. de Wetstein Pfister, Driebergen, „Heidestein" (overleden).

Adresveranderingen:

R. Menkman, van: Curaçao naar: p/a. K. W.-I. M. „Het Scheepvaarthuis", Prins Hendrikkade, Amsterdam. ƒ 10.—
E. Romswinckel, Oud-Kapitein O.-I. L., van: Medan naar: Heelsum, Villa „Casa Cara". ƒ 5.—
Dr. W. G. Boorsma, Oud-Directeur M. L. B. S. te Buitenzorg, Oegstgeest, van: Warmonderweg 42 naar: Regentesselaan 55.
N. de Vicq, Oud-Hoofdingenieur Stoomwezen, van: Nieuw-Amsterdam (Dr.) naar: Villa „den Breehof", Molenweg, Nunspeet. ƒ 5.—
J. L. Weys, Administrateur Afdeelingsbank Bondowoso, van: Alkmaar naar: Den Haag, Kraijenhoffstraat 29. ƒ 5.—
M. A. van der Sprong, Oud-Inspecteur P. en T., van: Brussel, Rue du Trône 98 naar: Den Haag, Laan van Meerdervoort 426. ƒ 3.—
Mevr. J. Holle-Maier, Wassenaar, van: Stoeplaan 5 naar: Groot Hasebroecksche Weg 4a.
B. H. Gronewold, 1ste Luitenant Inf., van: Den Haag, Stuyvesantstraat 1 naar: Bandoeng, D. v. O.
E. M. Stock, thans Asp. Controleur B. B. te Koeta-Radja.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 's-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië, of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied, aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 507 52. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten aanzien van hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de Dames J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag van 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.

Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede van verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een Inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.